

DAVACI : Diyarbakır Barosu Ba kanlı ı
VEK LLER : Av. Aslı Pasinli Baran, Av. Gazal Bayram Koluman
UETS: 16898-98855-56163

DAVALI : Cumhurba kanlı ı / ANKARA
VEK L : Av. Fatma Turan Ta demir / Aynı yerde

DAVANIN KONUSU :

1) 20/03/2021 tarih ve 31429 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, Kadınlara Yönelik iddet ve Aile çi iddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye li kin Avrupa Konseyi Sözle mesinin Türkiye Cumhuriyeti bakımından feshedilmesine ili kin 19/03/2021 tarih ve 3718 sayılı Cumhurba kanı Kararının **iptali**,

2) 9 sayılı Milletlerarası Andla maların Onaylanmasına li kin Usul ve Esaslar Hakkında Cumhurba kanlı ı Kararnamesi'nin 3. maddesinin 1. fıkrasında yer alan "*milletlerarası andla maların uygulama alanının de i ti ini tespit etme, bunların hükümlerinin uygulanmasını durdurma ve bunları sona erdirme*" ve 3. fıkrasında yer alan "*uygulanmasının durduruldu u ve sona erdi i tarihler*; Cumhurba kanı kararı ile tespit olunarak Resmî Gazete'de yayımlanır." ibarelerinin Anayasaya aykırı oldu u iddiasıyla iptali için itiraz yoluyla **Anayasa Mahkemesine ba vurulmasına** karar verilmesi istenilmektedir.

DAVACININ_ DD ALARI :

Dava konusu Cumhurba kanı Kararının, Anayasa'nın 90. maddesi uyarınca kanun hükmünde sayılan uluslararası sözleşle meden idari tasarrufla çekilmeye yönelik olması nedeniyle yok hükmünde oldu u, uluslararası sözleşle melerin onaylanmasında kuvvetler arasında görev payla ımı bulundu u, Devletin uluslararası hukuk açısından iradesini bildirme ve uluslararası ilikileri yürütme görevi yürütme organına verilmi ken uluslararası sözleşle meler getirdikleri kurallarla Kanunları de i tirebildi i için Anayasa'nın istisnai durumlar dı ında mutlaka onay kanunu ile uygun bulunma artı getirdi i, yasama organı bir sözleşle menin içeri ini de i tiremeyece i için Onay Kanununun sadece sözleşle menin ulusal hukukta de i iklik yapmasına izin verilmesi ile sınırlı oldu u, Onay Kanununun yasama organının kanunlarda de i iklik yapılmasına onay verdi i anlamına geldi i ve TBMM'nin iradesinin bu yönde oldu unu gösterdi i, Anayasa ile yasama organına onaylamayı uygun bulma yetkisi verilmesinin ve uygun bulunan sözleşle menin onaylanarak kanun niteli i kazanmasının uluslararası sözleşle meler üzerindeki tasarrufların sadece yürütme organı tarafından yapılamayaca ını ortaya koydu u, Anayasanın sözleşle melerin kanunları etkilemesi gerçe ini dikkate alarak, yasama yetkisini dolaylı yoldan yürütmeye devretmemek için böyle bir yöntem öngördü ü, bu ekinde sözleşle melerin yürütülmesi için yürütme organı yetkilendirilmi ken iç hukuktaki etki bakımından da yasama organına yetki verildi i, Anayasa'da bir uluslararası sözleşle menin nasıl yürürlü e girece i ayrıntılı bir ekinde

düzenlenmekle birlikte sözleşmelerin nasıl de i tirilece i, sonlandırılaca ı veya yürürlükten kaldırılaca ına ili kin bir kural getirilmedi i, Anayasa'nın sistematiki nedeniyle bu durumlarda da yürürlü e girmeye ili kin usulün izlenmesi gerekti i, sözleşme onaylandı ı anda kanun statüsü kazandı ına göre bu statüdeki de iikli i sa layacak i lemin de zorunlu olarak bir yasama i lemi olmasının sistematik yorumun zorunlu bir sonucu oldu u, Anayasa'nın 104. maddesi ile Cumhurbaşkanına yürütme yetkisine ili kin konularda Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi çıkarma yetkisi verildi i, temel haklar, ki i hakları ve ödevleri, siyasi haklar ve ödevler ile münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda ve kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi çıkarılmayaca ı, özellikle insan haklarına ili kin sözleşmelerin yürütme yetkisine de il, temel haklara ili kin olmaları nedeniyle bu alanda Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenleme yapılamayaca ı, Anayasa'nın sistematiki gere ince kanunlar üzerinde etki do uran sözleşmeleri de i tiren veya sonlandıran hukuki i lemlerin de bir kanunla uygun bulunması gerekti i, yetki ve usulde paralelli e ili kin genel ilkenin Anayasa'da bo luk bulunan sözleşmelerin de i tirilmesi ve sonlandırılmasına ili kin usul açısından geçerli oldu unun açık oldu u, usulde paralellik ilkesi gere i sözleşmenin feshi ya da uygulama alanının de i tirilmesinin yasama organı tarafından yapılaca ı, usulüne uygun olarak yürürlü e giren uluslararası sözleşmenin kanun niteli i kazanması nedeniyle bu sözleşmenin feshi yetkisinin kanun koyma, de i tirme ve kaldırma yetkisine sahip yasama organına ait oldu u, dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararının dayana ı olan 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 3. maddesinin 1. fıkrasında yer alan "bunların hükümlerinin uygulanmasını durdurma ve bunları sona erdirmeye" ve 3. fıkrasında yer alan "uygulanmasının durduruldu u ve sona erdi i tarihler; Cumhurbaşkanlığı kararı ile tespit olunarak Resmî Gazete'de yayımlanır." ekindeki ibarelerle, kanun niteli inde olan uluslararası sözleşmelerle ilgili tasarruf yetkisinin tek ba ına Cumhurbaşkanına verilmesinin Anayasa'ya aykırı oldu u, anılan düzenlemelerin iptalini teminen itiraz yolu ile Anayasa Mahkemesinin önüne ta ınması gerekti i, Anayasa'nın 7. maddesi gere ince yasama yetkisinin, 87. maddesi gere ince ise kanun koyma, de i tirme ve kaldırma görevlerinin Türkiye Büyük Millet Meclisine ait oldu u, yasama yetkisinin devredilemeyece i, dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararı ile feshedilen sözleşmenin, onaylanması 6251 sayılı Kanun'la uygun bulunarak ve akabinde yürürlü e girerek kanun niteli i kazandı ı, kanunlar hakkında yürütme organınca i lem tesis edilmesinin fonksiyon gaspına vücut verdi i ve yoklukla malul oldu u, uluslararası sözleşmeleri feshetme yetkisinin yürütme organında oldu u kabul edilse dahi sözleşmenin Anayasa'da Cumhurbaşkanına verilen yetkiler kapsamında feshedilemeyece i, zira i leme konu sözleşme ile kadınların iddete karşı korunmaları ile ya am hakları, maddi ve manevi bütünlü üne dokunulmama haklarının koruma altına alındı ı, Anayasa'nın 17. maddesinde ki inin dokunulmazlı ı, maddi ve manevi varlı ına ili kin haklarının korundu u, sözleşme ile korunan temel hakların Anayasa'nın 104. maddesi uyarınca Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenemeyecek haklardan oldu u, yürütmenin bu hakları düzenleyen bir sözleşme üzerinde tasarruf yetkisinin olmadığı, fonksiyon gaspı iddiası yerinde görülme dahi yürütmeye verilen yetkiler dâhilinde dava konusu Kararın alınmasının mümkün olmadığı ve dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararının hukuka aykırı oldu u ileri

sürülmektedir.

DAVALININ_SAVUNMASI :

Usul yönünden; Cumhurbaşkanının görev ve yetkilerine ilişkin i lemlerin tamamına karşı yargı yolunun açık olmadığı, düzenlemenin mahiyeti gereği ya da Cumhurbaşkanının Devlet başkanlığı sıfatıyla yaptığı ve Devletin yüksek menfaatini ilgilendiren i lemlerine karşı yargı yolunun kapalı olduğu, dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararının dâhilî kiler çerçevesinde tesis edilen ve münhasıran Cumhurbaşkanının yetkisi dahilinde bir i lem olduğu ve iptal davasına konu edilemeyeceği, davanın öncelikle bu nedenle reddedilmesi gerektiği, öte yandan; dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararının üçüncü maddesindeki meslek kurulu tüzel kişiliğine bir tesiri olmadığından davacının iptal davası açmakta menfaatinin bulunmadığı, i leme konu Sözleşme ile yer alan ilkelerin doğrudan uygulanabilen bir niteliğe sahip olmadığı ve taraf ülkelerin iç hukukunda yaptığı düzenlemeler ile hayata geçirilen niteliğe sahip olduğu ve davanın bu nedenlerle ehliyet yönünden reddi gerektiği,

Esas yönünden; Kadınlara Yönelik İddet ve Aile Çi İddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesinin 80. maddesinin taraf devletlere Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine herhangi bir zamanda yapacağı bildirimle sözleşmeyi kendisi bakımından feshetme yetkisi verdiği, Anayasa'nın 90. maddesi uyarınca, maddenin 2. ve 3. fıkralarındaki istisnalar haricinde uluslararası andla maların TBMM'nin onaylamayı uygun bulmasının ardından Cumhurbaşkanınca onaylandı, uygun bulma kanununun onay i lemi olmadığı, andla maların bu kanunla onaylanmadığı, sadece yürütme organının andla maları onaylamasının uygun bulunduğu, Cumhurbaşkanının yürütme organının diğer düzenleyici i lemlerinden farklı olarak herhangi bir kanuna dayanmadan ya da yasama organının onayı olmadan Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri yoluyla ilk elden düzenleme yapabildiği, Anayasa'nın 104. maddesinin 17. fıkrası ile yürütme yetkisine ilişkin olmak kaydıyla Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi çıkarma konusunda Cumhurbaşkanına genel bir yetki verildiği, uluslararası andla maların feshi usulüne ilişkin olarak Anayasa'da hüküm bulunmadığı, uluslararası i lilerin yürütülmesi ve buna ilişkin olarak andla maların imzalanması, müzakere edilmesi, onaylanmasının yürütme yetkisine ilişkin olduğu, bu noktadan hareketle uluslararası andla maların onay ve fesih prosedürlerinin 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde düzenlendiği, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçilmeden önce aynı konuların 244 sayılı Milletlerarası Andla maların Yapılması, Yürürlüğü ve Yayınlanması ile Bazı Andla maların Yapılması için Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun'da yer aldığı, TBMM'nin andla maların imzalanması, hatta TBMM'ye sunulması ve onaylanması amacıyla yetki sahibi olmadığı, andla maları nihai olarak yürürlüğe koyma yetkisinin yürütme organına ait olduğu, TBMM'nin yetkisinin onaylamayı veya katılmaya uygun bulmakla sınırlı olduğu, TBMM'nin bu konuya ilişkin yetkilerinin ve hukuki sürecin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile değil TBMM çetüzüğü ile düzenlendiği, 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile ise, andla maların imzalanmasından sona erdirilmesine kadar tüm hususların düzenlendiği, TBMM'nin uygun bulma yetkisinin kullanımına ilişkin hususlara yer

verilmedi i, bu itibarla TBMM'nin uygun bulma yetkisi gerekçe gösterilerek andla maların onaylanması ve feshi konularının Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenemeyece i iddiasının yerinde olmadığı, 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin bazı hükümlerinin iptali talebinin Anayasa Mahkemesinin 25/06/2020 tarih ve E:2018/126, K:2020/32 sayılı kararı ile reddedildi i, bu kararda yasama organının andla malara ili kin yetkisinin onaylanmasını bir kanunla uygun bulmaktan ibaret oldu u gerekçesine yer verildi i, her ne kadar dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin dayana ı olan 3. maddenin iptali talep edilmemesi de, Anayasa Mahkemesinin andla maların imzalanması, onaylanması, yürürlü e girmesi ve feshedilmesi konularının Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenip düzenlenemeyece i, yürütme alanına dair bir konu olup olmadığı nın denetimi sonucunda ve konunun geneline yönelik de erlendirme yaparak bu gerekçeyi olu turdu u, TBMM tarafından kanunla onaylanması uygun bulunan bir andla manın feshi için uygun bulma kanununun yürürlükten kaldırılmasına veya TBMM'nin bu yönde bir karar almasına gerek olmadığı, bu yönde bir sürecin ne Anayasa'da ne de TBMM çtüzü ünde öngörüldü ü, yetkide ve usulde paralellik ilkesine ili kin iddiaların hukuki geçerlili inin bulunmadığı, uygulamada da 244 sayılı Kanun'un yürürlükte oldu u dönemde, TBMM'nin onaylanmasını uygun buldu u andla maların anılan Kanun'un 3. maddesi uyarınca Bakanlar Kurulu kararıyla feshedildi i, yürütme organının feshe ili kin yetkisinin yaklaşık yetmi yıllık bir hukukunun ve uygulamasının bulundu u, fesih yetkisi TBMM'de olsa idi anılan Bakanlar Kurulu kararlarına ili kin olarak fesih yönünde TBMM'nin kanun çıkartması veya uygun bulma kanununun yürürlükten kaldırılması olmasının gerekece i, ancak uygulamada bu yönde kabul edilen kanunlara rastlanmadığı, Kadınlara Yönelik iddet ve Aile ç i iddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye ili kin Avrupa Konseyi Sözle mesinin onaylanmasının uygun bulunmasına ili kin 6251 sayılı Kanun'un sözleşme hükümlerini iç hukuk bakımından yürürlü e koymadığı, uluslararası hukuk bakımından Türkiye Cumhuriyeti'nin sözleşme ile ba lanmasını sa lamadığı, bu Kanun'un hukuki etkisinin yürütme organının sözleşmeyi onaylayarak yürürlü e koymasını mümkün hale getirmek oldu u, bu nedenle sözleşmenin feshi için 6251 sayılı Kanun'un yürürlükten kaldırılmasına gerek olmadığı, Anayasanın 90. maddesinde yer alan usulüne göre yürürlü e konulmuş uluslararası andla maların kanun hükmünde olduklarına ili kin hükmün, andla maların organik açıdan TBMM'nin kabul etti i bir kanun hükmü oldu u ve bu nedenle sona erdirilebilmesi için TBMM'nin i lemine ihtiyaç duyuldu u ekinde yorumlanamayacağı, temel hak ve özgürlüklere ili kin andla maların hükümleri ile kanun hükümleri arasında farklılık olması durumunda andla ma hükümlerinin esas alınmasının andla manın Türkiye Cumhuriyeti bakımından yürürlükte oldu u sürece ili kin oldu u, bu türden andla malarda da yetkinin yürütme organına ait oldu u, açıklanan fesih usulünün Kadınlara Yönelik iddet ve Aile ç i iddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye ili kin Avrupa Konseyi Sözle mesine ili kin olmadığı, belirtilen usulün yaklaşık altmış yıldır uygulandı ı, iç hukukumuzda kadınlara yönelik iddetle mücadele konusunda gerekli düzenlemelerin bulundu u, sözleşme meden çekilmenin uygulama bakımından bir eksikli e yol açmayacağı, haksız ve hukuki dayanaktan yoksun davanın reddedilmesi gerekti i savunulmaktadır.

DANI TAY TETK K HAK M : Eser Bozkurt

DÜ ÜNCES : Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 125. maddesinin 2. fıkrasında yer alan "Cumhurba kanının tek ba ına yapaca ı i lemler ile Yüksek Askerî uranın kararları yargı denetimi dı ndadır." ibaresi, 16/04/2017 tarihinde halk oylamasına sunulurak kabul edilen ve 11/02/2017 tarih ve 29976 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında De i iklik Yapılmasına Dair Kanun'un 16. maddesiyle madde metninden çıkarılmı oldu undan, dava konusu Cumhurba kanı Kararının hukuki denetimi 2577 sayılı dari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesi uyarınca yapılarak yetki, ekil, sebep, konu ve amaç yönlerinden hukuka uygun olup olmadı ının ortaya konulması gerekmektedir.

Anayasa uyarınca Türkiye Cumhuriyeti, Devletin ba ı olan ve yürütme yetkisine sahip olan Cumhurba kanı tarafından Devlet ba kanı sıfatıyla temsil edilmekte olup yabancı ülkelerle Türkiye Cumhuriyeti arasındaki ili kilerin yürütülmesi, bu kapsamda milletlerarası andla maların imzalanması, müzakere edilmesi, onaylanması, onaylanmı bulunan milletlerarası andla maların feshedilmesi hususları da Cumhurba kanının Türkiye Cumhuriyetini Devlet ba kanı sıfatıyla temsil yetkisi içerisinde kalmaktadır.

Anayasa'nın 90. maddesinin 5. fıkrasında yer alan usulüne göre yürürlü e konulmu milletlerarası andla maların kanun hükmünde oldu u yönündeki düzenleme, usulüne göre yürürlü e konulan milletlerarası andla maları sadece i levsel anlamda kanun gücüne kavu turmakta, bunun dı ında milletlerarası andla maları organik anlamda yasama i lemi haline getirmemektedir. Anılan maddenin 2. fıkrasında sayılan ve TBMM'nin onaylamayı kanunla uygun bulmasına gerek olmaksızın Cumhurba kanı kararı ile onaylanan milletlerarası andla maların da kanun gücünde oldu u gözetildi inde, amaçlanan hususun usulüne göre yürürlü e konulan milletlerarası andla malara i levsel anlamda kanun gücü tanımak oldu u açığa anla ılmaktadır.

Bu durumda; uluslararası andla maların feshedilmesi hususunun yasama i levine de il yürütme i levine ili kin oldu u, Anayasa'nın 104. maddesinin 17. fıkrası uyarınca yürütme yetkisine ili kin konularda Cumhurba kanlı ı Kararnamesi çıkarılabilece i, 9 sayılı Cumhurba kanlı ı Kararnamesinin dava konusu Cumhurba kanı Kararının dayana ını te kil eden hükümlerinin Anayasa'nın 104. maddesinin 17. fıkrasında belirtilen ve Cumhurba kanlı ı Kararnamesi ile düzenlenemeyece i belirtilen di er hususlardan da olmadı ı görüldü ünden dava konusu Cumhurba kanı Kararının Anayasa tarafından verilen temsil yetkisi ve 9 sayılı Cumhurba kanlı ı Kararnamesinde verilen yetkiye istinaden tesis edilmi olması, 9 sayılı Cumhurba kanlı ı Kararnamesinin 3. maddesinde milletlerarası andla maların Cumhurba kanı Kararı ile sonlandırılaca ının düzenlenmi olması, TBMM'nin milletlerarası andla malara ili kin yetkisinin andla manın onaylanmasını bir kanunla uygun bulmaktan ibaret bulunması, uygun bulma kanunu sonrasında milletlerarası andla mayı onaylayıp onaylamama konusunda takdir yetkisi bulunan Cumhurba kanının yürütme faaliyetine ili kin sona erdirme yetkisini kullanırken yasama organının bir i lem tesis etmesine gerek bulunmaması nedenleriyle, dava konusu Cumhurba kanı Kararında yetki ve ekil unsurları yönünden hukuka aykırılık bulunmadı ı dü ünülmektedir.

Öte yandan, idareyi i lem yapmaya iten neden idari i lemin sebep unsurunu; idari i lemin hukuk âleminde meydana getirdi i de i iklik konu unsurunu; idari i lem ile ula ılmak istenen nihai sonuç ise idari i lemin amaç unsurunu olu turmaktadır.

dari i lemlerin sebep unsurunun objektif hukuk kurallarına uygun olması, konu unsurunun me ru olması ve imkânsız olmaması; amaç unsurunun ise her zaman kamu yararı olması gerekmektedir.

Anayasa ile temel hak ve özgürlüklerin korunması, iddetin önlenmesi, ayrımcılı ın ortadan kaldırılması, e itli in sa lanması, ki inin ya ama, maddi ve manevi varlı ını koruması ve geli tirmesi, ki i hürriyetinin korunması konularında Devlete bir çok yükümlülük yüklenmi tir.

11/05/2011 tarihinde stanbul'da imzalanan ve dava konusu Cumhurba kanı Kararı ile ülkemiz bakımından feshedilen Kadınlara Yönelik iddet ve Aile çi iddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye li kin Avrupa Konseyi Sözle mesi kadınları her türlü iddetten korumayı, kadınlara yönelik iddet ve aile içi iddeti önlemeyi, kovu turmayı ve ortadan kaldırmayı; kadınlara yönelik her türlü ayrımcılı ın ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmayı ve kadınların güçlendirilmesi yolu dahil kadınlar ile erkekler arasındaki temel e itli i te vik etmeyi; kadınlara yönelik iddet ve aile içi iddet ma durlarının korunması ve bu ma durlara yardım edilmesi için kapsamlı bir çerçeve, politikalar ve tedbirler geli tirmeyi; kadınlara yönelik iddeti ve aile içi iddeti ortadan kaldırmak amacıyla uluslararası i birli ini te vik etmeyi; kadınlara yönelik iddet ve aile içi iddeti ortadan kaldırmak üzere bütüncül bir yakla ım benimsemek amacıyla etkili i birli ini sa lamak için kurulu lara ve kolluk kuvvetlerine destek ve yardım sa lamayı amaçlamaktadır.

Anılan Sözle me, 6251 sayılı Kanun'la onaylanmasının uygun bulunmasının ve 08/03/2012 tarih ve 28227 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 10/02/2012 tarih ve 2012/2816 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile onaylanmasının üzerine ba ta 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Kar ı iddetin Önlenmesine Dair Kanun ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu olmak üzere bir çok iç hukuk düzenlemesine etki etmi ve kendisi de iç hukukun bir parçası haline gelmi tir.

Sözle menin iddetin önlenmesi, ayrımcılı ın ortadan kaldırılması, e itli in sa lanması gibi amaçlarla üstün kamu yararı gözetilerek imzalandı ı ve onaylanarak yürürlü e sokuldu u tartışmalıdır.

Dava konusu Cumhurba kanı Kararında dava konusu i lemin hangi hukuki sebebe dayanılarak ve ne gibi bir kamu yararı amacıyla tesis edildi ine ili kin bilgi bulunmadı ı gibi davalı idarece dosyaya sunulan dilekçelerde de bu yönde bir savunma veya açıklamaya yer verilmemi tir.

Bu durumda; iddetin önlenmesi, ayrımcılı ın ortadan kaldırılması, e itli in sa lanması gibi üstün kamu yararına ili kin Kadınlara Yönelik iddet ve Aile çi iddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye li kin Avrupa Konseyi Sözle mesinin ülkemiz bakımından feshedilmesine yönelik dava konusu Cumhurba kanı Kararının, -Anayasa ile Devlete yüklenen yükümlülükler de dikkate alındı ında- geçerli bir hukuki sebebe dayandı rının ve kamu yararı amacıyla tesis edildi inin davalı idarece ortaya konulamamı olması nedeniyle sebep ve amaç unsurları yönünden; hukuken kabul edilebilir bir sebebe dayanmayan ve kamu yararı amacına uygun

olmayan i lem sonucunda Sözle menin ölkemiz bakımından feshedilmi olması nedeniyle de konu unsuru yönünden hukuka aykırı oldu u ve iptal edilmesi gerekti i dü ünölmektedir.

DANI TAY SAVCISI : Aytaç Kurt

DÜ ÜNCES : 20/03/2021 tarih ve 31429 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, Kadınlara Yönelik iddet ve Aile çi iddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye li kin Avrupa Konseyi Sözle mesinin Türkiye Cumhuriyeti Bakımından feshedilmesine ili kin 19/03/2021 tarih ve 3718 sayılı Cumhurba kanı Kararının iptali ile bu kararın dayana ı olan 9 sayılı Cumhurba kanlı ı Kararnamesinin 3. maddesinin 1. fıkrasında yer alan "milletlerarası andla maların uygulama alanının de i ti ini tespit etme, bunların hükümlerinin uygulanmasını durdurma ve bunları sona erdirme" ve 3. fıkrasında yer alan "uygulanmasının durduruldu u ve sona erdi i tarihler; Cumhurba kanı kararı ile tespit olunarak Resmî Gazete'de yayımlanır." ibarelerinin Anayasaya aykırı oldu u iddiasıyla iptali için itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine ba vurulmasına karar verilmesi istenilmektedir.

ç hukukumuzda; milletlerarası andla maların uygun bulunması usulleri Anayasa m.90'da ayrıntılı ekilde düzenlenmi , yasal düzenleme olarak da bir kısım hükümleri mülga edilen 11.06.1963 yürürlük tarihli ve ilk adı "Milletlerarası Andla maların Yapılması, Yürürlü ü ve Yayınlanması ile Bazı Andla maların Yapılması için Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun" olan ve 09.07.2018 tarihinde yürürlü e giren 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 181. maddesi ile "Bazı Andla maların Yapılması çin Cumhurba kanına Yetki Verilmesi Hakkında Kanun" olarak adı de i tirilen 244 sayılı Kanun ve bunun yanında 15.07.2018 tarihinde yürürlü e giren 9 sayılı Milletlerarası Andla maların Onaylanmasına li kin Usul ve Esaslar Hakkında Cumhurba kanlı ı Kararnamesi ile düzenlenmi tir.

244 sayılı Kanunun 2. maddesi ile 9 sayılı Kararnamenin 2. maddesi ve Kanunun 3. maddesi ile de Kararnamenin 3. maddesi aynı yönde düzenlemeler içermektedir. 9 sayılı Cumhurba kanlı ı Kararnamesinin 3. maddesi do rultusunda; fesih ancak Anayasa m.90/2 ve m.90/3'de öngörölen ve Meclis onayına ihtiyaç duyulmayan hallerde mümkün olabilecektir ki, Anayasanın 90/1. maddesi uyarınca yasama organının onayının gerekli oldu u hallerde, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin tasarrufu ile bir uluslararası sözle menin feshinin dayana ı olabilecek karar verilebilir. Kaldı ki çok taraflı sözle melerde fesih de il sözle meden çekilme söz konusudur. stanbul Sözle mesi; 29 Kasım 2011 tarihli ve 28127 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 24.11.2011 kabul tarihli ve 6251 sayılı Kadınlara Yönelik iddet ve Aile çi iddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye li kin Avrupa Konseyi Sözle mesinin Onaylanmasının Uygun Bulundu una Dair Kanun ile onaylanıp ba layıcı hale gelmi tir. Bakanlar Kurulu'nun 10.02.2012 tarihli Kararı, açıkça 6251 sayılı stanbul Sözle mesinin Onay Kanununa atıf yapılmak suretiyle 8 Mart 2012 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmı tir. Anayasa m.90/5 uyarınca; kanun hükmünde sayılan ve usulüne göre yürürlü e girmi temel hak ve özgürlüklerle ilgili stanbul Sözle mesi korunmalıdır. Anayasaya göre, stanbul Sözle mesinin onaylanması ve tatbikinin durdurulması veya sonlandırılması TBMM kararı ile mümkündür. 15.07.2018 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak

yürürlü e giren 9 sayılı Milletlerarası Andla maların Onaylanmasına İli kin Usul ve Esaslar Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 2. ve 3. maddeleri incelendi inde; "Onaylama ve onaylamanın uygun bulunması" ba lıklı Kararnamenin 2. maddesi ile Anayasa m.90 arasında uyum oldu u, "Onaylama" ba lıklı 3. maddesinin 3. fıkrasının ilk cümlesinde "Bir milletlerarası andla manın veya Türkiye Cumhuriyetini ba layan bir milletlerarası andla manın belli hükümlerinin Türkiye Cumhuriyeti bakımından yürürlü e girdi i, bir milletlerarası andla manın uygulama alanının de i ti i, uygulanmasının durduruldu u ve sona erdi i tarihler; Cumhurbaşkanlığı Kararı ile tespit olunarak Resmi Gazete'de yayımlanır." hükmüne yer verildi i, hükmün "bir milletlerarası andla manın uygulanmasının durduruldu u ve sona erdi i tarihlerin, Cumhurbaşkanlığı Kararı ile tespit edilmek suretiyle Resmi Gazete'de yayımlanaca ı" yorumu ile İstanbul Sözleşmesinin, Cumhurbaşkanlığı Kararı ile feshinin hukuka uygun oldu u savunması gündeme getirilebilir.

Esasen bu hüküm; 244 sayılı Kanunun 3. maddesinin 1. fıkrasının tekrarı olup, yalnızca usuli nitelik taşıyıp, Anayasa m.90 dikkate alınarak TBMM veya Cumhurbaşkanlığı tarafından tatbiki durdurulan veya sonlandırılan sözleşmelerle ilgili bildirim "Devlet Ba kanı" sıfatıyla Cumhurbaşkanınca uluslararası muhataplara iletilmesinden ibarettir. Bundan ba ka uygulama, 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 3. maddesinin 3. fıkrasının Anayasaya aykırılığını gündeme getirir. Bu hüküm, 1963 yılına ait 244 sayılı Kanunun 3. maddesinin 1. fıkrasının tekrarıdır. Hangi uluslararası sözleşmenin TBMM'nin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına ba lı oldu u ve hangisinin ba lı olmadığı, Anayasa m.90'nın ilk dört fıkrasında sayılmı tır. TBMM'nin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına ba lı olan sözleşme, onay kanunu olmadan yürürlü e giremez ve "kanun hükmünde" sayılamaz. Sözleşmelerin yürürlü e girmesinde benimsenen yöntem, "usulde paralellik" ilkesi gere ince kaldırılmasında da aynı şekilde uygulanır. TBMM'nin onayına ba lı bir uluslararası sözleşmenin kaldırılması da, yine TBMM'nin tasarrufu ile mümkün olabilir.

Dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararı ile feshedilen sözleşmenin onaylanmasına İli kin 6251 sayılı Kanun'un TBMM tarafından yürürlükten kaldırılmaması olması veya dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararı alınmadan önce sözleşmenin sona erdirilmesinin uygun bulundu una İli kin yeni bir kanun çıkarılmaması olması nedeniyle, dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararında yetkide ve usulde paralellik ilkesi uyarınca hukuka uyarlık bulunmadığı sonucuna varılmı tır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu edilen düzenlemenin iptali gerekti i dü ünülmektedir.

TÜRK M LLET ADINA

Karar veren Danıştay Onuncu Dairesince duruma için taraflara önceden bildirilen 28/04/2022 tarihinde, davacı Diyarbakır Barosu Başkanlığı'nı temsilen Baro Başkanı Av. Nahit Eren, Av. Aslı Pasınlı ve Av. Hatice Demir ile davalı Cumhurbaşkanlığı'nı temsilen Av. Fatma Turan Taşdemir ve Cumhurbaşkanlığı Danıştay Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğü Milletlerarası Andla malar Dairesi Başkanı Emre Topal'ın geldi i, Danıştay Savcısının hazır oldu u

görülmekle, açık duru maya ba landı. **Taraflara** usulüne uygun olarak söz verilerek dinlendikten ve Danı tay Savcısının dü üncesi alındıktan sonra taraflara son kez söz verilip, duru ma tamamlandı. Öte yandan; davacı adına vekaletname ve/veya yetki belgesi sunan Av. Elçin Özge im ek Ç a layan, Av. Onur Tatar, Av. Seda İgöz Kocayi it, Av. Burcu Uçuran, Av. Fatma Gülçin Körhüseyin, Av. Hamide Örengöl, Av. Gülfem Betül Ekinci, Av. Evrim Dost, Av. Feyza Çerçio lu, Av. Kübra Ba arır, Av. Ceren Cansu Yılmaz, Av. Abdullah kbal Arslanba , Av. Bilge Girgin, Av. Aslıhan Aksoy Arıkan, Av. Ya mur Gökçe Moray Büber, Av. Özlem en Abay, Av. Özge Yücel, Av. Derya Nur Kır, Av. Sibel Do an, Av. Ay e Ayça Ç a la Ç a lar, Av. Eylem Akçu, Av. Nazlı Didem Mo ul Koç, Av. Semra Arcan Gökçen, Av. Süreyya Arcan Kara, Av. Seyhan Çoban, Av. Azra Güney ahin, Av. eyda Özcan, Av. Hakan Gönenç, Av. enay Ertem, Av. Hayal Özenç, Av. Tu çe Adıgüzel, Av. Müjde Kaya, Av. Seda Bulut, Av. Semiha Güçlü, Av. **Neslihan**Ceylan, Av. Hande Burma, Av. Serpil Akçay, Av. rem Yener, Av. Esra Yıldız, Av. Öykü Çakmak, Av. Asya Cemre I ık, Av. Gülnur Yılmaz, Av. Gülseren Öngün, Av. Ebru Sayılır, Av. Deniz Devrim Kaplan, Av. Merve Kır, Av. Merve Sena Kutbay, Av. Ay egül Yıldırım, Av. Figen Kara, Av. Lütfiye Nalan, Av. Zübeyde Arslan, Av. Cansu Yüksel, Av. rem Boz, Av. Birsen Ba Topalo lu, Av. ükran Ero lu, Av. Süreyya Turan, Av. Yasemin Arpa, Av. Ömer Berkant Yıldırım, Av. Feyza Atik, Av. Zeynep Cansel Daylan, Av. Nahide Tahan, Av. eyda Durukan, Av. dil Yalçiner im ek, Av. Yelda Koçak Urfa, Av. Derya Özinç, Av. erife Arıcı Yıldız, Av. ehriban Güzel Era, Av. Damla Tümüç, Av. Fatma Soyal, Av. Aynur Gül Soyda , Av. Aliye pek Altunkan, Av. Elif Tuna, Av. Ezgi Kaya, Av. Sezen Ezer, Av. Dar in ıkgenç, Av. Oya Tekin, Av. irin eyma Bulut, Av. Melek Neslihan Özfidan, Av. İlgaz Tezi , Av. Rukiye Sürer, Av. Handan Özgül, Av. Mizgin Yıldırım, Av. Aslı Karata Çizmeli, Av. Dilan Aydın, Av. Aleyna Aycan Akpınar, Av. Güler Kaya, Av. Kübra Çevik, Av. Feyza Altun, Av. Ay enur Uluta , Av. Merve Büyükaran, Av. Ya mur Kavak, Av. Nergiz Görnaz, Av. Filiz Aydın, Av. Sibel Aydın, Av. İke I ık, Av. Sinejan Kut, Av. Senem Do ano lu, Av. Heval Yıldız Karasu, Av. Zekiye Karaca Boz, Av. Eylem Sarıo lu, Av. Süheyla O uz, Av. Gülay Co kun Tan, Av. Tuba Torun, Av. pek Bozkurt Kabatepe, Av. Abdullah Onur Eyüpo lu, Av. layda Genç, Av. Funda Üvek, Av. Buse Gül, Av. Ülkü Kaplan, Av. Melek abaldı, Av. Süreyya Turan, Av. erife nci Göktepe, Av. Nahide Tahcan, Av. Feyza Atik, Av. Zeynep Cansel Daylan, Av. Ömür Berkant Yıldırım, Av. Yasemin Arpa, Av. Özlem Vatan, Av. Kadriye Ünler, Av. Zümrüt Sava , Av. Pınar Çelik Arpacı, Av. Ceren Koçak, Av. Duysu Özaydın, Av. Ay e Ö ünçlü, Av. Elif Kabadayı Tatar, Av. Hilal Kalay, Av. Adile Merve Altınba Yılmaz, Av. Ece Tokat Onursal, Av. eyma Gözde Toktay, Av. Deniz Aksoy, Av. Ayla Varan, Av. Sema Yurtbiliryavuz, Av. Gülser Erkoç, Av. Hediye Gökçe Baykal, Av. Dilara Ta tekin, Av. Muhammed Gürkan Gür, Av. Bü ra Yıldırım, Av. Sevede Canbaz, , Av. Nuran Aydın, Av. Fazilet Ta tan Arserim, Av. Melike Devrim, Av. Ay e leyici, Av. Aysel Ertan, Av. İke Hamarat , Av. Muazzez Özkan, Av. emse Kutsal, Av. Bu ra Rahmi Bardakçı, Av. Emine Özge Arslan, Av. Seray Yörük, Av. Aylin Onursev, , Av. Zeynep Gülenay Süren, Av. Meryem Turan, Av. eyda Baykurt, Av. Zeynep Tepegöz, Av. Jülide Soybaz, Av. Mustafa Köro lu, Av. Bahar Gülda , Av. Ajlan Altinkaya, Av. Leyla Kaya, Av. Perihan Ç a rı im Kayadelen, Av. Sinem Da ıstan Çalı kan, Av. Ezgi Koç, Av. Özlem Zengin, Av. Ayla Varan, Av.

Ümran Hakverdi, Av. Ceren Cihan, Av. Ay en Akçay Senem, Av. Mevhide Arın, Av. Selin Nakipo lu, Av. Funda Ekin, Av. Yıldız mreK, Av. Eda Büyükdemirci, Av. Seda Çetin, Av. Özge Buduno lu, Av. Songül Süzgün, Av. Hasret Adıgüzel, Av. Mervegül Yurduseven, Av. ükran Ero lu, Av. Birsen Ba Topalo lu, Av. Fato Serin, Av. Yasemin Gök, Av. Aslıhan Titiz, Av. Pınar Co ar, Av. Merve Akpınar, Av. Arzu Kurt, Av. Cemile Yurtsever Kırba , Av. Arife Tu ba Çetinkaya, Av. Ya mur Göküzüm ve Av. rem Nur l ık'ın da duru ma salonunda izleyici olarak buldukları tespit edildi. Tetkik Hâkiminin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra gere i görü üldü:

MADD OLAY VE HUKUK SÜREÇ :

Kadınlara Yönelik iddet ve Aile çi iddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye li kin Avrupa Konseyi Sözle mesi, 11/05/2011 tarihinde stanbul'da imzalanmı tır.

29/11/2011 tarih ve 28127 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, 24/11/2011 tarih ve 6251 sayılı Kadınlara Yönelik iddet ve Aile çi iddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye li kin Avrupa Konseyi Sözle mesinin Onaylanmasının Uygun Bulundu na Dair Kanun'la anılan Sözle menin onaylanması uygun bulunmu tur.

08/03/2012 tarih ve 28227 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, 10/02/2012 tarih ve 2012/2816 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile 244 sayılı Kanun'un 3. maddesi uyarınca anılan Sözle menin onaylanması kararla tırılmı tır.

20/03/2021 tarih ve 31429 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 19/03/2021 tarih ve 3718 sayılı Cumhurba kanı Kararı ile Kadınlara Yönelik iddet ve Aile çi iddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye li kin Avrupa Konseyi Sözle mesinin Türkiye Cumhuriyeti bakımından feshedilmesine, 9 sayılı Cumhurba kanlı ı Kararnamesinin 3. maddesi gere ince karar verilmi tir.

Bunun üzerine bakılan dava açılmı tır.

NCELEME VE GEREKÇE :

USUL YÖNÜNDEN:

Davalı idare tarafından; dava konusu Cumhurba kanı Kararının iptal davasına konu edilemeyece i, davanın öncelikle bu nedenle reddedilmesi gerekti i, öte yandan; dava konusu Cumhurba kanı Kararının üçüncü ahıs konumundaki meslek kurulu u tüzel ki ili ine bir tesiri olmadı ından davacının iptal davası açmakta menfaatinin bulunmadı ı, i leme konu Sözle mede yer alan ilkelerin do rudan uygulanabilen bir niteli e sahip olmadı ı ve taraf ülkelerin iç hukukunda yaptı ı düzenlemeler ile hayata geçirilen niteli e sahip oldu u, davanın bu nedenlerle ehliyet yönünden reddi gerekti i ileri sürülmü tür.

18/10/1982 tarihinde kabul edilen Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 125. maddesinin 2. fıkrasında yer alan "Cumhurba kanının tek ba ına yapaca ı i lemler ile Yüksek Askerî uranın kararları yargı denetimi dı ındadır." ibaresi, 16/04/2017 tarihinde halk oylamasına sunularak kabul edilen ve 11/02/2017 tarih ve 29976 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında De i iklik Yapılmasına Dair Kanun'un 16. maddesiyle madde

metninden çıkarılmı tır.

Bu haliyle, daha önce Anayasa gere ince yargı denetimi dı ında kalan "Cumhurba kanının tek ba ına yapaca ı i lemler"e kar ı yargı yolu açılmı olup, davalı idarenin dava konusu Cumhurba kanı Kararının iptal davasına konu edilemeyece ine yönelik usuli itirazı yerinde görülmemi tır.

Öte yandan; 2577 sayılı dari Yargılama Usulü Kanunu'nun " dari dava türleri ve idari yargı yetkisinin sınırı" ba lıklı 2. maddesinin (a) bendinde, iptal davaları, idari i lemler hakkında yetki, ekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılan davalar olarak tanımlanmı olup; dava konusu Cumhurba kanı Kararı ile ölkemiz bakımından feshedilen Sözle menin toplumun bütününe yönelik düzenlemeler içermesinin yanı sıra iç hukuka ili kin etkileri de dikkate alındı ında, davacı da dahil olmak üzere tüm vatanda ların ve sivil toplum kurulu larının dava konusu Cumhurba kanı Kararının iptalini istemekte menfaati bulundu u sonucuna varılmı tır.

ESAS YÖNÜNDEN:

A) Anayasa'ya Aykırılık ddiasının ncelenmesi:

Anayasa'nın **6. maddesinde**, hiçbir kimse veya organın, kayna ını Anayasa'dan almayan bir devlet yetkisini kullanamayaca ı; **7. maddesinde**, yasama yetkisinin Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait oldu u ve bu yetkinin devredilmesinin mümkün olmadı ı; **8. maddesinde ise**, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurba kanı tarafından Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılaca ı ve yerine getirilece i hükümlerine yer verilmi tır.

Anayasa'nın **87. maddesinde**, milletlerarası andla maların onaylanmasını uygun bulmak Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkileri arasında, **104. maddesinin 11. fıkrasında**, Milletlerarası andla maları onaylamak ve yayımlamak Cumhurba kanının görev ve yetkileri arasında sayılmı olup; "**Milletlerarası andla maları uygun bulma**" ba lıklı **90. maddesinde ise**, Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kurulu larla yapılacak andla maların onaylanmasının, maddenin 2. ve 3. fıkralarında belirtilen istisnalar dı ında Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına ba lı oldu u hüküm altına alınmı ; **maddenin 5. fıkrasında da**, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylanmasını bir kanunla uygun bulup bulmaması yönünden herhangi bir ayırım yapılmadan usulüne göre yürürlü e konulmu Milletlerarası andla maların kanun hükmünde oldu u belirtilmi tır.

Anayasanın **104. maddesinin 17. fıkrasında**, Cumhurba kanının yürütme yetkisine ili kin konularda Cumhurba kanlı ı kararnamesi çıkarabilece i, Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, ki i hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin Cumhurba kanlı ı kararnamesiyle düzenlenemeyece i, Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurba kanlı ı kararnamesi çıkarılamayaca ı, Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurba kanlı ı kararnamesi çıkarılamayaca ı hüküm altına alınmı tır.

Anayasa'da milletlerarası andla maların onaylanması ve yayımlanmasına ilişkin hususlar düzenlenmiş olmakla birlikte milletlerarası andla maların feshedilmesi veya bu andla malardan çıkılması usulüne ilişkin herhangi bir hüküm yer almamaktadır.

21/01/2017 tarih ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında De i iklik Yapılmasına Dair Kanun ile Anayasa'nın bazı maddelerinde de i iklik yapımı , anılan de i iklikler 16/04/2017 tarihinde halkoyuna sunulmuş , yapılan halkoylaması sonucunda kabul edilen bu de i ikliklerle yeni bir hükûmet sistemine geçilmiştir.

Anayasa'da yapılan de i ikliklerle, Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri yeniden düzenlenmiş , Bakanlar Kurulu kaldırılarak yürütme yetkisi ve görevi tek başına Cumhurbaşkanına verilmiş , daha önce Bakanlar Kuruluna ait olan görev ve yetkilerin Cumhurbaşkanı tarafından yerine getirilmesi öngörülmüştür.

Yeni hükûmet sisteminin en önemli özelliklerinden biri de, Cumhurbaşkanına Cumhurbaşkanı Kararnameleri ile belirli konularda ilk elden düzenleme yapma yetkisinin verilmiş olmasıdır. Yürütmenin diğer düzenleyici işlemlerinden farklı olarak Cumhurbaşkanı Anayasa'da belirlenen yetki çerçevesinde herhangi bir kanuna dayanmadan ya da yasama organının onayı olmadan Cumhurbaşkanı Kararnameleri yoluyla düzenleme yapabilecektir.

Anayasa'nın 104. maddesinin 17. fıkrasında, Cumhurbaşkanının Cumhurbaşkanı Kararnamesi çıkarma yetkisi konu itibarıyla belli yönlerden sınırlandırılmıştır. Buna göre; Cumhurbaşkanı yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurbaşkanı Kararnamesi çıkarabilecek olup; Anayasa'nın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişisel hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevler Cumhurbaşkanı Kararnamesi ile düzenlenemeyeceği gibi Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda ve kanunda açıkça düzenlenen konularda da Cumhurbaşkanı Kararnamesi çıkarılamayacaktır.

Bu kapsamda, 9 sayılı Cumhurbaşkanı Kararnamesinin dava konusu Cumhurbaşkanı Kararnamesinin dayanağını teşkil eden hükümlerinin, Cumhurbaşkanı Kararnamesi ile düzenlenip düzenlenemeyeceği hususunun, bunun için de öncelikle Anayasa'ya aykırılığı iddia edilen ibareler ile Cumhurbaşkanı Kararnamesinin milletlerarası andla maları ülkemiz açısından sona erdirmeye yetkisinin yürütme görev ve yetkisi kapsamında olup olmadığınin ortaya konulması gerekmektedir.

Anayasanın 90. maddesine göre, onaylanması Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlı olan andla maların onaylanıp onaylanmaması "TBMM'nin uygun bulmasına" bağlı olmakla birlikte, yürütme organının, TBMM'nin onaylanmasını uygun bulduğu bir uluslararası andla mayı onaylama zorunluluğuna bulunmamaktadır. Zira; bir uluslararası andla manın onaylanması yürütme yetkisine ilişkin olup, yasama organının onaylamayı bir kanunla uygun bulması uluslararası andla manın yürürlüğe girmesi için tek başına yeterli değildir.

Anayasanın 104. maddesine göre uluslararası andla maları "onaylama" yetkisi açıkça Cumhurbaşkanına verildiğinden ve andla malar devletin uluslararası sorumluluğuna doğrudan, Cumhurbaşkanı, gerek zamanlama açısından gerekse uluslararası alanda de i en ya da geli en yeni koşullar itibarıyla andla manın onaylanmasını erteleyebileceği gibi,

onaylamaktan tamamen de vazgeçebilecektir.

Herhangi bir milletlerarası andla mayı imzalayıp imzalamama, onaylayıp onaylamama veya daha önce yürürlü e konulmu bir milletlerarası andla maya dayanarak o andla manın belirli hükümlerini devletler hukuku ve iç hukuk bakımından yürürlü e koyacak tasarruflarda bulunup bulunmama yetkisinin yürütme organına ait oldu u tartı masıdır.

Yasama organının onaylamayı bir kanunla uygun bulması, milletlerarası andla ma hükümlerinin devletler hukuku ve iç hukuk açısından yürürlü e girebilmesi için gerekli iç hukuk i lemleriyle birlikte, diplomatik i lemleri de yapabilmesi kapsamında yürütme organına "tam bir takdir yetkisi vermesi" anlamına gelmekte olup, yasama organının bu diplomatik tasarruflar ile milletlerarası andla maları Türk iç hukukuna dâhil etmeye yönelik tasarrufları, yürütme organının yerine geçerek bizzat yapması mümkün de ildir.

Bununla birlikte yasama organının, yürütme organının diplomatik tasarrufları yapma ve milletlerarası andla maları Türk iç hukukuna dâhil etme konusundaki takdir yetkisini "engelleme yetkisi" bulunmakta olup, yasama organının onaylamayı uygun bulma kanun tekliflerini "reddetmek suretiyle" bu engelleme yetkisini kullanabilece i de açıktır.

Benzer ekilde, yasama organının milletlerarası andla malara ili kin yetkisi onaylanmasının uygun bulunması ya da bulunmaması ile sınırlı olup, -uygun bulma kanununda belirtilen çekinceler dı ında- andla ma hükümlerinde de i klik yapma yetkisi de bulunmamaktadır. Milletlerarası andla maları de i tirme yetkisi, yeni bir andla ma yapmak suretiyle, yine Anayasa'nın 90. maddesi çerçevesinde, yürütme organına ait bir yetkidir.

Görüldü ü üzere, Anayasa'nın 90. maddesi ile milletlerarası andla maların iç hukuka aktarılması konusunda **asıl yetki** yürütme organına verilmi , yasama organına ise **sadece onaylanmanın uygun bulunması kanunu çıkarma yetkisi** tanınmı tır.

Nitekim, 9 sayılı Milletlerarası Andla maların Onaylanmasına li kin Usul ve Esaslar Hakkında Cumhurbaşkanlı ı Kararnamesinin 4. maddesinin 1. fıkrasında yer alan "kinci fıkrada belirtilenlerin dı ında kalan..." ibaresi ile 2. fıkrasının ve 6. maddesinin 1. fıkrasının iptali istemiyle açılan dava sonucunda **Anayasa Mahkemesince verilen 25/06/2020 tarih ve E:2018/126, K:2020/32 sayılı kararda; "Anayasa'nın anılan maddesinin on birinci fıkrasında milletlerarası andla maları onaylama ve yayımlama yetkisinin Cumhurbaşkanına ait oldu u belirtilerek milletlerarası andla malara ili kin yetki yürütme organına verilmi tir. Bu kapsamda, andla ma metinlerinin hazırlanması, imzalanması, son a amada onaylanarak yürürlü e konması gibi hususlar yürütme organı tarafından yerine getirilmektedir. Yasama organının andla malara ili kin yetkisi ise andla manın onaylanmasını bir kanunla uygun bulmaktan ibarettir."** denilmek suretiyle milletlerarası andla maların iç hukuka aktarılması rejiminde asli yetkinin yürütmeye ait oldu u, Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletlerarası andla malara ili kin yetkisinin andla manın onaylanmasını bir kanunla uygun bulmaktan ibaret bulundu u vurgulanmı tır.

Esasında, Anayasa koyucunun milletlerarası andla maların iç hukuka aktarılması konusunda 1924 Anayasası'ndan günümüze kadar gelen süreçte benimsedi i yakla ım da, bu hukuki de erlendirmeyi destekler niteliktedir. Nitekim, 1924 Anayasası'nın 26. maddesi ile,

"Devletlerle mukavele, muahede ve sulh akdi" vazifesinin Türkiye Büyük Millet Meclisince ifa edilece i hükme ba lanmı tır. Böylece, Anayasa koyucu bu dönemde milletlerarası andla malara ili kin yetkiyi tamamen yasama organına vermeyi uygun görmü tür. Ancak, uygulamada ya anan sıkıntılar nedeniyle, 1961 Anayasası ile milletlerarası andla malar konusunda farklı bir rejim benimsenmi ve milletlerarası andla maların iç hukuka aktarılması konusunda asıl yetki yürütme organına verilmi tir. Gerçekten, 1961 Anayasası'nın 65. maddesinde, milletlerarası sözleşmelerin onaylanması kural olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı kanunla uygun bulması artına ba lanmı ; 95. maddesinde de, milletlerarası andla maları onaylama görev ve yetkisinin Cumhurbaşkanına ait oldu u kabul edilmi tir. Görüldü ü üzere, Anayasa koyucu, 1924 Anayasası ile benimsenen milletlerarası andla malar ile ilgili Türkiye Büyük Millet Meclisinin yetkili olması anlayı nı 1961 Anayasası ile terk etmi ve onaylama yetkisini Cumhurbaşkanına vermi tir. 1961 Anayasası ile benimsenen bu sistemin uygulamada iyi i lemesi üzerine, aynı hüküm 1982 Anayasası'nda kabul görmü ve uygulanmı tır. 1982 Anayasası'nın 90. maddesi ile ilgili Danı ma Meclisinin kabul etti i metnin gerekçesinde, "*Andla maların uygun bulunması ile ilgili bu madde uygulamada iyi i ledi i ve ihtiyaca cevap verdi i için aynen kabul edilmesi uygun görülmü tür.*" denilmek suretiyle bu husus vurgulanmı tır. Bu anlatımlar dikkate alındı nda, Anayasa koyucunun milletlerarası andla maların iç hukuka aktarılması konusunda ihdas etti i sistemlerin tarihsel geli imi, milletlerarası andla malar ile ilgili asıl yetkinin yürütme organına ait oldu unu göstermektedir.

Ayrıca, 9 numaralı Cumhurbaşkanlı ı Kararnamesi'nin yayımından önce milletlerarası andla maların onaylanmasına ili kin usul ve esasları düzenleyen ve 11/06/1963 tarih ve 11425 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 244 sayılı Milletlerarası Andla maların Yapılması, Yürürlü ü ve Yayınlanması ile Bazı Andla maların Yapılması için Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun'un **703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 181. maddesiyle ilga edilen "Onaylama ve sair tasarruflar" ba lıklı 3. maddesinde**, "1. Milletlerarası andla maların onaylanması, bunlara katılma, bunların feshini ihbar etmemek suretiyle yürürlük süresini uzatma, Türkiye Cumhuriyetini ba layan bir Milletlerarası Andla manın belli hükümlerinin yürürlü e konulması için gerekli bildirimleri yapma, milletlerarası andla maların uygulama alanının de i ti ini tespit etme, **bunların hükümlerinin uygulanmasını durdurma ve bunları sona erdirme, Bakanlar Kurulu kararnamesiyle olur. ...**" hükmü yer almakta olup; milletlerarası andla maları sona erdirme yetkisini yürütme organına (Bakanlar Kurulu'na) veren **bu maddeye ili kin teklifin gerekçesinde**, "*Andla malar, bu hüküm gere ince, kanun kuvvetini, onaylamayı -veya katılmayı- uygun bulma kanununun yürürlü e girmesi ile kazanmayacaklardır. Zira, bu kanunun tek hukuki sonucu, Cumhurbaşkanına bir takdir yetkisini Anayasanın 98 nci maddesi uyarınca kullanmak imkanını vermesinden ibarettir; ve, onaylama-veya katılma- ancak ve ancak, Cumhurbaşkanının bu tasarrufu yerine getirmesiyle tekevvün etmi olacaktır.*"; **yine aynı Kanun'a ili kin Geçici Komisyon Raporunda ise**, "*Anayasa Hukukunun genel kaideleri gere ince, Anayasalarda aksine serahat yoksa, andla maların feshini ihbar etmemek suretiyle yürürlük süresini uzatma, bir Devleti ba lıyan bir andla manın belli hükümlerinin yürürlü e konulması için gerekli bildirimleri yapma, bir*

andla manın- Kuzey Atlantik Andla masının artık Cezayir'e kabili tatbik olmayı ı gibi- uygulama alanını de i tirme, özellikle mukabele bilmisil maksadiyle, bir andla manın hükümlerinin tatbikini kısmen veya tamamen durdurulma ve bir andla mayı sona erdirme hakkındaki diplomatik tasarrufları yapmak", bahusus fonksiyonlar kuvvetler ayrılı ı sisteminin cari oldu u bir memlekette, yürütme organının yetki alanına giren tasarruflardan sayılır. Bu husus, söz konusu maddenin 1 nci fıkrasında açıkça belirtilmi tir. Bu gibi konularda, yasama meclislerinin siyasi tercihleri, -tıpkı yürütme organının bir uygun bulma kanununa lüzum olmaksızın onaylıyabilece i veya katılabilece i Andla malar için oldu u gibi- murakebe yollarının kullanılması suretiyle meydana çıkar." denilmektedir.

Bu itibarla, yasama organının milletlerarası andla malara ili kin yetkisinin andla manın onaylanmasını bir kanunla uygun bulmaktan ibaret oldu u, bu kanunun tek hukuki sonucunun, Cumhurba kanına bir takdir yetkisini kullanma imkanını vermek oldu u, Cumhurba kanının uygun bulma kanunu sonrasında milletlerarası andla mayı onaylayıp onaylamama konusunda takdir yetkisine sahip oldu u ve milletlerarası andla maların sona erdirilmesinin tıpkı andla ma metinlerinin hazırlanması, imzalanması, son a amada onaylanarak yürürlü e konulması hususlarında oldu u gibi "yürütme yetkisi" dahilinde bulundu u görüldü ünden, 9 sayılı Cumhurba kanlı ı Kararnamesinin 3. maddesinin 1. fıkrasında yer alan "*bunların hükümlerinin uygulanmasını durdurma ve bunları sona erdirme*" ve 3. fıkrasında yer alan "*uygulamasının durduruldu u ve sona erdi i tarihler; Cumhurba kanı kararı ile tespit olunarak Resmi Gazete'de yayımlanır.*" ibarelerinin **Cumhurba kanlı ı Kararnamesi ile düzenlenebilecek hususlardan oldu u** sonucuna ula ılmı tır.

Di er taraftan, Anayasa'nın 104. maddesinin 17. fıkrasında, Cumhurba kanlı ı kararnameleri ile Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, ki i hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin düzenlenemeyece i öngörüldü ünden, davaya konu Kadınlara Yönelik iddet ve Aile çi iddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye li kin Avrupa Konseyi Sözle mesinin sona erdirilmesi yetkisinin Cumhurba kanlı ı kararnamesine konu edilip edilmeyece i hususunun da Anayasa'ya aykırılık iddiası kapsamında irdelenmesi gerekmektedir. Yukarıda yer verildi i üzere, mezkur Anayasal kural, "*Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, ki i hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevler*"ın Cumhurba kanlı ı kararnamesiyle düzenlenemeyece ini hükme ba lamaktadır. Anayasa'nın anılan hükmünden, Cumhurba kanlı ı kararnameleri ile do rudan do ruya anılan hakların içeri ine ili kin düzenleme yapılamaması, bu hakların sınırlandırılmaması veya ortadan kaldırılamaması anla ılmalıdır. Dolayısıyla, içeri inde temel hak ve özgürlüklere ili kin herhangi bir hüküm bulunmayan ve sadece Anayasa'nın 90. maddesinde yer alan hükümlere paralel ekilde milletlerarası andla maların yürürlü e konulması ve yürürlükten kaldırılmasına ili kin usuli düzenlemeleri içeren 9 sayılı Cumhurba kanlı ı Kararnamesinin anılan hükümlerinin temel hak ve özgürlükler ile ilgili Anayasa'nın 104. maddesinin 17. fıkrasındaki Cumhurba kanlı ı Kararnameleri ile düzenlenemeyecek hususlara ili kin olmadı ı açıktır.

Öte yandan; Anayasa veya yürürlükteki di er mevzuatta milletlerarası andla maların hükümlerinin uygulanmasının durdurulması veya sona erdirilmesi (feshedilmesi), uygulanmasının durduruldu u veya sona erdi i tarihlerin tespiti ve yayımı hususlarının **kanunla düzenlenece ine ili kin herhangi bir hükmün bulunmaması** ve bu hususlara ili kin olarak **yürürlükte olan herhangi bir kanuni düzenlemenin bulunmaması kar ısında**, 9 sayılı Cumhurba kanlı ı Kararnamesinin ilgili hükümlerinin **"konu bakımından yetki kurallarına uygun" oldu u** sonucuna varılmı tır.

9 sayılı Cumhurba kanlı ı Kararnamesinin Anayasa'ya aykırı oldu u ileri sürülen hükümlerine yönelik de erlendirmeye gelince; Anayasa'nın yukarıda yer verilen hükümleri gere ince yürütme yetkisinin Cumhurba kanına ait olması, milletlerarası andla maların sona erdirilmesinin yürütme yetkisine ili kin olması ve Türkiye Büyük Millet Meclisine milletlerarası andla maların feshedilmesine ili kin olarak Anayasa ve kanunlarda herhangi bir görev veya yetki verilmemi olması hususları birlikte gözetildi inde, milletlerarası andla maların sona erdirilmesine ili kin i lemlerin, kayna nını Anayasa'dan alan yürütme yetkisi ve görevi kapsamında Cumhurba kanı tarafından yapılaca ı, uygun bulma kanunu sonrasında milletlerarası andla mayı onaylayıp onaylamama konusunda takdir yetkisi bulunan Cumhurba kanının, yürütme faaliyetine ili kin sona erdirme yetkisini kullanırken yasama organının bir i lem tesis etmesine gerek bulunmadı ı anla ılmı olup; bu haliyle 9 sayılı Cumhurba kanlı ı Kararnamesinin 3. maddesinin 1. fıkrasında yer alan *"bunların hükümlerinin uygulanmasını durdurma ve bunları sona erdirme"* ve 3. fıkrasında yer alan *"uygulamasının durduruldu u ve sona erdi i tarihler; Cumhurba kanı kararı ile tespit olunarak Resmi Gazete'de yayımlanır."* ibarelerinin **içerik itibarıyla da Anayasa'nın yukarıda yer verilen düzenlemelerine aykırı olmadı ı** sonucuna varılmı tır.

Di er taraftan, Anayasa'nın 90. maddesinin 5. fıkrasında yer alan usulüne göre yürürlü e konulmu milletlerarası andla maların kanun hükmünde oldu u yönündeki düzenleme, usulüne göre yürürlü e konulan milletlerarası andla maları sadece "i levsel anlamda" kanun gücüne kavu turmakta, bunun dı ında milletlerarası andla maları "organik anlamda" yasama i lemi haline getirmemektedir. Dolayısıyla usulüne göre yürürlü e konulan milletlerarası andla maları onaylama yetkisine sahip olan Cumhurba kanına bu andla maları sona erdirme yetkisi veren 9 sayılı Cumhurba kanlı ı Kararnamesinin anılan düzenlemelerinin bu yönüyle de Anayasa'ya aykırı olmadı ı anla ılmaktadır.

Kaldı ki, Anayasa'nın 90. maddesinin 2. fıkrasında sayılan ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı kanunla uygun bulmasına gerek olmaksızın Cumhurba kanı tarafından onaylanarak yayımlanmak suretiyle yürürlü e konulan milletlerarası andla maların da kanun gücünde oldu u gözetildi inde, Anayasa'nın 90. maddesinin 5. fıkrası ile amaçlanan hususun usulüne göre yürürlü e konulan milletlerarası andla malara "i levsel anlamda" kanun gücü tanımak oldu u açıkça anla ılmaktadır.

Tüm bu anlatımlar do rultusunda, dava konusu Cumhurba kanı Kararının dayana nını te kil eden 9 numaralı Cumhurba kanlı ı Kararnamesinin 3. maddesinin 1. fıkrasında yer alan *"bunların hükümlerinin uygulanmasını durdurma ve bunları sona erdirme"* ve 3. fıkrasında yer alan

"uygulanmasının durduruldu u ve sona erdi i tarihler; Cumhurba kanı kararı ile tespit olunarak Resmi Gazete'de yayımlanır." ibarelerine yönelik Anayasa'ya aykırılık iddiası ciddi görülmemi tir.

B) Dava Konusu Cumhurba kanı Kararının ncelenmesi:

İgili Mevzuat:

Anayasa'nın **10. maddesinde**, herkesin, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi dü ünçe, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde e it oldu u, kadınlar ve erkeklerin e it haklara sahip oldu u, Devletin bu e itli in ya ama geçmesini sa lamakla yükümlü oldu u, bu maksatla alınacak tedbirlerin e itlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamayaca ı, çocuklar, ya lılar, özörlöler, harp ve vazife ehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirlerin e itlik ilkesine aykırı sayılmayaca ı, hiçbir ki iye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamayaca ı, Devlet organları ve idare makamlarının bütün i lemlerinde kanun önünde e itlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorunda oldukları; **12. maddesinde**, herkesin ki ili ine ba lı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahip oldu u; **13. maddesinde**, temel hak ve hürriyetlerin, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere ba lı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilece i, bu sınırlamaların, Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçölölük ilkesine aykırı olamayaca ı; **17. maddesinde**, herkesin, ya ama, maddi ve manevi varlı nı koruma ve geli tirme hakkına sahip oldu u, tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller di nda, ki inin vücut bütönlü üne dokunulamayaca ı, kimseye i kence ve eziyet yapılamayaca ı; **19. maddesinde**, herkesin, ki i hürriyeti ve güvenli ine sahip oldu u, ekil ve artları kanunda gösterilen ve maddede sayılan istisnai haller di nda kimsenin hürriyetinden yoksun bırakılamayaca ı; **41. maddesinde**, Devletin ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının ö retimi ile uygulanmasını sa lamak için gerekli tedbirleri alaca ı, te kilatı kuraca ı, her türlü istismara ve iddete kar ı çocukları koruyucu tedbirleri alaca ı; **104. maddesinde**, Cumhurba kanının Devletin ba ı oldu u, yürütme yetkisinin Cumhurba kanına ait oldu u, Cumhurba kanının, Devlet ba kanı sıfatıyla Türkiye Cumhuriyetini ve Türk Milletinin birli ini temsil edece i, Anayasa'nın uygulanmasını, Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalı masını temin edece i, Milletlerarası andla maları onaylayaca ı ve yayımlayaca ı, yürütme yetkisine ili kin konularda Cumhurba kanlı ı kararnamesi çıkarabilece i, ayrıca Anayasa'da ve kanunlarda verilen seçme ve atama görevleri ile di er görevleri yerine getirece i ve yetkileri kullanaca ı hüküm altına alınmı tır.

Kadınlara Yönelik iddet ve Aile çi iddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye li kin Avrupa Konseyi Sözle mesinin **1. maddesinde**, Sözle menin amacının; kadınları her türlü iddetten korumak, kadınlara yönelik iddet ve aile içi iddeti önlemek, kovu turmak ve ortadan kaldırmak, kadınlara yönelik her türlü ayrımcılı ın ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve kadınların güçlendirilmesi yolu dahil kadınlar ile erkekler arasındaki temel e itli i te vik etmek, kadınlara yönelik iddet ve aile içi iddet ma durlarının korunması ve bu ma durlara yardım edilmesi için kapsamlı bir çerçeve, politikalar ve tedbirler geli tirmek, kadınlara yönelik iddeti ve

aile içi iddeti ortadan kaldırmak amacıyla uluslararası i birli ini te vik etmek ve kadınlara yönelik iddet ve aile içi iddeti ortadan kaldırmak üzere bütüncül bir yakla ım benimsemek amacıyla etkili i birli ini sa lamak için kurulu lara ve kolluk kuvvetlerine destek ve yardım sa lamak oldu u; **2. maddesinde**, Sözle menin aile içi iddet de dahil olmak üzere, kadınları orantısız biçimde etkileyen kadınlara yönelik her türlü iddet biçimi için geçerli oldu u, Tarafların Sözle meyi tüm aile içi iddet ma durlarına uygulamaya te vik edilece i, Tarafların Sözle menin hükümlerini uygularken, toplumsal cinsiyete dayalı iddet ma duru kadınlara özel önem atfetmeleri gerekti i; **3. maddesinde**, **kadınlara yönelik iddetin** bir insan hakları ihlali ve kadınlara yönelik ayrımcılı ın bir biçimi olarak anla lılmakta oldu u ve ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar veya ıstırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem ve bu eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına geldi i, **aile içi iddetin** aile içerisinde veya hanede veya ma dur faille aynı evi payla sa da payla masa da eski veya imdiki e ler veya partnerler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik iddet eylemi anlamına geldi i, **toplumsal cinsiyetin** kadınlar ve erkekler için toplum tarafından uygun görülen ve sosyal olarak in a edilen roller, davranı lar, eylemler ve nitelikler anlamına geldi i, **kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı iddetin**, kadına kadın olmasından dolayı uygulanan ve kadınları orantısız biçimde etkileyen iddet anlamına geldi i, **ma durun** kadınlara yönelik iddete ve aile içi iddete maruz kalan gerçek ki i anlamına geldi i, **kadınlar** kelimesinin 18 ya ın altındaki kız çocuklarını da kapsadı ı; **78. maddesinin 1. fıkrasında**, maddenin 2. ve 3. fıkralarında öngörülen istisnalar dı ında, Sözle menin herhangi bir hükmüne ili kin hiçbir çekince öne sürülemez; **2. fıkrasında**, her devlet veya Avrupa Birli inin imza sırasında veya onay, kabul, uygun bulma veya katılım belgelerini verirken Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yapaca ı bir bildiriyle 30. maddenin 2. paragrafı, 44. maddenin 1. paragrafının e bendi, 3. ve 4. paragrafları, küçük suçlara ili kin 35. madde ba lamında 55. maddenin 1. paragrafı, 37., 38., ve 39. maddeler ba lamında 58. madde ve 59. madde hükümlerini uygulamama veya sadece özel vaka ya da durumlarda uygulama hakkını saklı tutaca ını belirtebilece i; **3. fıkrasında**, her devlet veya Avrupa Birli inin imza sırasında veya onay, kabul, uygun bulma veya katılım belgelerini verirken Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yapaca ı bir bildirimle, 33. ve 34. maddelerde atıfta bulunulan davranı lar için cezai yaptırımlar yerine cezai olmayan yaptırımlar sa lama hakkını saklı tutaca ını belirtebilece i; **80. maddesinde**, her Tarafın istedi i zaman Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yapaca ı bir bildirimle bu Sözle meyi feshedebilece i, bu tür fesihlerin bildirim Gen. Sekreter tarafından alınmasından sonraki üç aylık sürenin sonunu izleyen ayın ilk gününde yürürlü e girece i kararla tırılmı tır.

08/03/2012 tarihinde kabul edilerek 20/03/2012 tarih ve 28239 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Kar ı iddetin Önlenmesine Dair Kanun'un **1. maddesinde**, Kanun'un amacının iddete u rayan veya iddete u rama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip ma duru olan ki ilerinin korunması ve bu ki ilere yönelik iddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ili kin usul ve esasları

düzenlemek oldu u, Kanun'un uygulanmasında ve gereken hizmetlerin sunulmasında Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile Türkiye'nin taraf oldu u uluslararası sözleşmelerin, özellikle Kadınlara Yönelik İddet ve Aile İddetinin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesinin ve yürürlükteki diğer kanuni düzenlemelerin esas alınacağı, İddet mağdurlarına verilecek destek ve hizmetlerin sunulmasında temel insan haklarına dayalı, kadın-erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli bir usul izleneceği, İddet mağduru ve İddet uygulayan için alınan tedbir kararlarının insan onuruna yaraşır bir şekilde yerine getirileceği, bu Kanun kapsamında kadınlara yönelik cinsiyete dayalı İddeti önleyen ve kadınları cinsiyete dayalı İddetten koruyan özel tedbirlerin ayrımcılık olarak yorumlanamayacağı; **2. maddesinde, ev içi İddetin** İddet mağduru ve İddet uygulayanla aynı haneyi paylaşan da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik İddeti, **kadına yönelik İddetin** kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu Kanunda İddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranışı, **İddetin** kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı, **İddet mağdurunun** bu Kanunda İddet olarak tanımlanan tutum ve davranışları da dolaylı olarak maruz kalan veya kalma tehlikesi bulunan kişi ve İddetten etkilenen veya etkilenme tehlikesi bulunan kişileri, **İddet önleme ve izleme merkezlerinin** İddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışanlarını yedi gün yirmidört saat esasıyla yürüten merkezleri ifade etti; **14. maddesinde,** Bakanlığının, gerekli uzman personelin görev yaptığını ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, İddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışanlarını yedi gün yirmidört saat esasına göre yürüten, çalışmaları usul ve esasları yönetmelikle belirlenen, İddet önleme ve izleme merkezlerini kuracağı, kurulan merkezlerde İddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik izleme çalışmalarının yapılacağı ve destek hizmetlerinin verileceği; **15. maddesinde,** bu Kanun kapsamında İddetin önlenmesi ve verilen tedbir kararlarının etkin olarak uygulanmasının izlenmesi bakımından İddet önleme ve izleme merkezleri tarafından maddede sayılan destek hizmetlerinin verileceği hükümleri yer almaktadır.

Hukuki Değerlendirme:

Anayasa uyarınca, usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmaların kanun hükmünde olmaları ve temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşmaların hükümlerinin de dâhil olmak üzere esas alınacak üstün norm olması nedeniyle, milletlerarası andlaşmaların iç hukuka etki edebildikleri açık olmakla birlikte, özünü itibarıyla

milletlerarası andla maların imzalanması, müzakere edilmesi, onaylanması, onaylanmı bulunan milletlerarası andla maların feshedilmesi hususlarının milletlerarası ili kilerin yürütülmesine ili kin oldu u tartışmasıdır.

Cumhurbaşkanı, Devletin başı olarak ve Devlet Başkanı sıfatıyla Türkiye Cumhuriyeti'ni temsil etmekte olup; milletlerarası hukukta bu temsil yetkisi ve görevi ço u zaman milletlerarası andla malar yoluyla kullanılmaktadır.

Milletlerarası andla maların, yürütme organı tarafından ülkemizin yabancı ülkeler veya kuruluşlarla ili kileri çerçevesinde değerlendirilmesi sonucu, Devletin güncel menfaatleri doğrultusunda ve ülkemizin taraf olmasında yarar görülüp görülmemesine başlı olarak imzalanıp imzalanmamasına karar verilmektedir.

Yürütme organı tarafından imzalanan ve onaylanması uygun bulma kanununa başlı olmayan milletlerarası andla malar doğrudan imzalanmakla, onaylanması TBMM tarafından kanunla uygun bulunan milletlerarası andla malar ise doğrudan uygun bulma kanununun yayımlanmasıyla yürürlüğe girmemekte, Anayasa uyarınca Cumhurbaşkanı tarafından onaylanarak Resmi Gazete'de yayımlanması halinde yürürlüğe girmektedir.

Anayasa'nın onaylama yetkisini Cumhurbaşkanı'na vermesi, milletlerarası andla maların Türkiye Cumhuriyeti'nin güncel menfaatleri yararına olup olmadığı konusunda son değerlendirilmenin Cumhurbaşkanı tarafından yapılacağını ortaya koymaktadır.

Milletlerarası andla maların onaylanması veya sona erdirilmesine yönelik işlemler, nitelikleri itibarıyla hem iç hukukta hem de milletlerarası hukukta sonuç doğurmakta olup, yukarıda da belirtildiği üzere Cumhurbaşkanı'na devletin başı olması nedeniyle bu işlemlere dair yetkiler tanınmıştır.

Anayasa'nın 125. maddesinde, yargı yetkisinin, idarî eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlı olduğu, hiçbir surette yerindelik denetimi ekinde kullanılmayacağı, yürütme görevinin kanunlarda gösterilen ekin ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve işlem niteliğinde veya takdir yetkisini kaldırarak biçimde yargı kararı verilemeyeceği hüküm altına alınmış olup, 2577 sayılı Yargılama Usul Kanunu'nun "dari dava türleri ve idari yargı yetkisinin sınırı" başlıklı 2. maddesinde de, idari yargı yetkisinin, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlı olduğu, idari mahkemelerin yerindelik denetimi yapamayacağı, yürütme görevinin kanunlarda ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde gösterilen ekin ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve işlem niteliğinde veya idarenin takdir yetkisini kaldırarak biçimde yargı kararı verilemeyeceği belirtilmek suretiyle idari yargı yetkisinin sınırları çizilmiştir.

Görüldüğü üzere, idari işlemler üzerindeki yargısal denetim bu işlemlerin hukuka uygunluğunun saptanmasıyla sınırlı olup, idari yargı organlarının idareyi belli bir yönde işlem veya eylem tesisine zorunlu kılacak biçimde yargı kararı vermeleri Anayasa ve 2577 sayılı Kanun'un yukarıda belirtilen ilkeleriyle bağdaşmayacaktır.

9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 3. maddesi ile bir milletlerarası andla mayı onaylama veya sona erdirme konusunda Cumhurbaşkanı'na tam bir yetki tanınarak bu işlemler

Cumhurba kanının takdirine bırakılmı tır.

Bu itibarla, Cumhuriya kanına devletin ba ı sıfatına istinaden tanınmı olan takdir yetkisi gere ince ve aynı zamanda milletlerarası hukuk çerçevesinde tesis edilen dava konusu Cumhuriya kanı Kararının yargısal denetiminin, di er idari i lemlerin tabi oldu u yargısal denetimle aynı esaslar do rultusunda yapılamayaca ı açık olup, Cumhuriya kanına tanınan takdir yetkisini kaldırarak ekilde bir denetim yapılması milletlerarası andla maların sona erdirilmesine ili kin Cumhuriya kanı kararlarının Anayasa'nın açık hükmüne aykırı ekilde yerinelik bakımından denetime tabi tutulması anlamına gelecektir.

Öte yandan; Anayasa'nın 90. maddesi uyarınca milletlerarası andla maların Anayasa'ya aykırılı ı iddiasıyla Anayasa Mahkemesine ba vurulması mümkün olmayıp, bu hükümden hareketle Anayasa Mahkemesince uygun bulma kanunlarının (çekince konulan bazı andla malar bakımından ayrıksı durumlar bulunmakla birlikte) hukuki denetiminin sadece son oylamada öngörülen ço unlukla kabul edilip edilmedi i ile sınırlı olarak ekil bakımından yapılabilece i kabul edilmektedir.

Nitekim; Anayasa Mahkemesinin, 05/07/2010 tarih ve 6007 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Rusya Federasyonu Hükümeti Arasında Türkiye Cumhuriyetinde Akkuyu Sahasında Bir Nükleer Güç Santralinin Tesisine ve İletimine Dair birli ine li kin Anla manın Onaylanmasının Uygun Bulundu u Hakkında Kanun'un 1. maddesinin Anayasa'ya aykırı oldu u iddiasıyla açılan iptal davası neticesinde verdi i 31/05/2012 tarih ve Esas:2010/92, K:2012/86 sayılı kararında;

"Usulüne göre yürürlü e konulmu bir milletlerarası andla manın, Anayasa'ya aykırı bulunarak iptal edilmesi, Devletin o andla mayla kabul etti i yükümlülüklerini yerine getirememesi neticesini ortaya çıkaracaktır. Bu hâl tartı masız olarak Devleti, uluslararası hukuk kar ısında zor durumda bırakacak, Devlet andla manın niteli ine ve kapsamına göre birtakım yaptırımlara maruz kalabilecek ve uluslararası alandaki saygınlı ının zarar görmesi söz konusu olabilecektir. Bu nedenle, anayasa koyucu, milletlerarası andla maların onaylanmalarının ardından iptale konu olabilmemesinin uluslararası hukuk açısından Devleti bir takım ciddi sorumluluklar altına sokabilece ini dü ünümü ve onları Anayasal denetimin di nda tutmu tur. ...

Anayasa'nın 104. maddesine göre, milletlerarası andla maları onaylama ve yayımlama yetkisi Cumhuriya kanı'na aittir. Anayasa'nın 90. maddesi ise Cumhuriya kanı'nın milletlerarası andla mayı onaylamasını, TBMM'nin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına ba lamı tır. Uygun bulma kanunları di er kanunlardan temelde farklı olmayıp onlarla aynı süreci izleyerek kabul edilirler, tarih ve numara alırlar, Resmî Gazete'de yayımlanırlar. Ancak, bu kanunlar ilke olarak üç maddeliktir. İlk madde, ilgili andla manın çekince konularak veya çekincesiz uygun bulundu unu, ikinci madde, kanunun yürürlü e giri tarihini, üçüncü madde ise kanunun yürütülmesini düzenler.

Anayasa'nın 148. maddesinde, 'Anayasa Mahkemesi, kanunların, ' Anayasaya ekil ve esas bakımlarından uygunlu unu denetler.' denilmektedir. Anayasa, kanunların Anayasaya uygunluk denetimine getirdi i istisnalara da aynı maddede ya da farklı maddelerde yer vermi tir.

Kanunların ekil bakımından denetiminin son oylamanın öngörülen ço unlukla yapıp yapılmadı ı ile sınırlı olması ve Anayasa'nın 174. maddesindeki Türkiye Cumhuriyeti'nin laik niteli ini koruma amacını güden inkılâp kanunlarının Anayasa'ya aykırı oldu u ekinde anla ılamayaca ına dair hükümleri bunun istisnalarıdır. Ancak, Anayasa'da uygun bulma kanunun denetimini yasaklayan bir kural bulunmamaktadır. Ayrıca, ne 1982 Anayasası'nın gerekçesinde ne de onun göndermede bulundu u 1961 Anayasası'nın gerekçesinde bunun aksini belirten bir ifadeye de yer verilmemektedir. Öte yandan, belirtilen anayasal düzenlemeler kar ısında bu denetimin yapılması, devletin bütün etkinliklerinde hukuka ve Anayasa'ya uyması, i lem ve eylemlerinin ba ımsız yargı denetimine tabi olması anlamına gelen hukuk devleti ilkesinin bir gere didir. Bu nedenle, andla maldan ba ımsız olarak uygun bulma kanunlarına kar ı Anayasa Mahkemesine ba vurulabilece i kabul edilmelidir.

Bir milletlerarası andla ma, do rudan denetime tabi tutulamamasına ra men onaylanmasını uygun bulan kanunun anayasallık denetimi mümkündür. Ancak, Anayasa'nın 90. maddesindeki emredici hüküm gere i, uygun bulma kanunu denetlenirken andla manın denetiminin yapılmasına izin verilmemi tir. Anayasa koyucunun milletlerarası andla maların Anayasal denetimini açık bir irade ile dı arıda bırakmasına ra men, uygun bulma kanununun denetimi yoluyla andla malar hakkında de erlendirme yapmak Anayasa'nın 90. maddesindeki yasaklayıcı düzenlemeyi i levsiz hale getirecektir.

Uygun bulma kanununun ekil bakımından denetimi, kanunun son oylamasında öngörülen ço unlukla kabul edilip edilmedi i ile sınırlıdır. ekil denetimi kapsamında Anayasa'nın 90. maddesiyle getirilen yasa ı bertaraf edici nitelikte denetim yapılması da söz konusu olamaz.

Uygun buldukları andla mayı tekrar etmeyen ve ilke olarak üç maddeden olu an uygun bulma kanunlarının esas yönünden denetimini yapmayı kabul etmek, andla manın içeri ine ili kin çe itli de erlendirmelerde bulunmayı gerektirir. Uygun bulma kanununun andla ma kuralları gözetilerek incelenmesi, andla ma kurallarının dolaylı olarak denetlenmesi anlamına gelir. Oysa, Anayasa'nın 90. maddesi böyle bir incelemeye engeldir.

Bununla beraber, uygun bulma kanununun bazı hükümleri, onaylanmasını uygun buldu u andla madan ayrılabilir, ba ımsız olarak kendi ba ına hüküm ifade edebiliyor ve ondan ayrı olarak hukuk düzeninde etki yapabiliyorsa, anılan hükümlerin Anayasa'ya aykırılı ı iddiasının esas bakımından incelenmesi mümkündür. Buna kar ılıklı uygun bulma kanununun ancak andla ma ile birlikte anlam ve etki ta ıyan nitelikteki hükümlerinin esas bakımından denetlenebilmesi söz konusu de ildir. ...

Kanun'un dava konusu kural olan 1. maddesi, uygun buldu u Anla ma ile birlikte anlam ta ımaktadır ve ancak onunla birlikte ele alındı ında hukuk düzenimizde etki yapabilir niteliktedir. Bu nedenle, söz konusu kuralın denetiminin ancak Anla ma kuralları gözetilerek yapılabilece i, bunun da Anayasa'nın 90. maddesinde yasaklanan andla ma kurallarının denetlenmesi anlamına gelece i açıktır." ekindeki gerekçeyle iptal isteminin reddine karar verilmi tir.

Benzer ekilde, Türkiye Cumhuriyeti ile Rusya Federasyonu arasında imzalanan ve 15/07/2010 tarih ve 6007 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan Türkiye Cumhuriyeti

Hükümeti ile Rusya Hükümeti Arasında Türkiye Cumhuriyetinde Akkuyu Sahasında Bir Nükleer Güç Santralinin Tesisine ve İletimine Dair Birliktelik Anlaşmasının Onaylanmasına İlişkin 27/08/2010 tarih ve 2010/918 sayılı Bakanlar Kurulu kararının iptali istemiyle açılan dava neticesinde Danıştay Onuncu Dairesince verilen 09/06/2015 tarih ve E:2011/8967, K:2015/2814 sayılı kararda;

"... uyu mazlık konusu olayda tartışılması gereken husus, uluslararası anlaşmalar ile benimsenen hususların iç hukuka yansıtılmalarına ilişkin idari lemler hakkında idari yargının herhangi bir denetiminin söz konusu olup olmayacağıdır.

Ayrılabilir idari lemler kuramı, idari lemin "icrai" özelliği bakımından idari karar alma sürecinde gerçekleştirilen halka idari lemlerinin tek başlarına hukuki sonuçlar doğurabilmesi yeterliliğine sahip olmaları halinde; bunların, bu süreçten ayrılma ve bağımsız olarak iptal davasına konu yapılabilmelerini sağlamaktadır.

Ayrılabilir idari lemler kuramının, uluslararası sözleşmeler bakımından da uygulanabilmesi imkanı sayesinde, uluslararası ilişkilerden ayrılabilir nitelikteki idari lemlerin yargısal denetiminin kabul edilmesi halinde, ayrılabilir idari lemlerin iptali ile birlikte otomatik olarak milletlerarası anlaşmaların iptali sonucunun ortaya çıkmayacağına ilişkin kabul edilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla ancak davanın konusunu uluslararası ilişkilerden ayrılabilir nitelikte, ona dayanan, uygulanmasını sağlayan idari lemlerin (yer seçimi kararı, lisans verilmesi veya ihale gibi) olmasının halinde esas yönünden bu idari lemin yargısal denetiminin yapılabileceği, ancak onay kararlarının uluslararası anlaşma maddeleri kapsamında bağımsız olarak yargısal denetiminin yapılmasının mümkün olmaması halinde ise sadece yetki ve eylem yönünden yargısal denetiminin yapılabileceği sonucuna ulaşılmaktadır."

İçtihatındaki gerekçeyle, uygun bulma kanunu sonrasında onaylanan veya doğrudan yürütme erki tarafından onaylanan milletlerarası anlaşmaların onaylanmasına dair kararların yetki ve eylem unsurları haricinde hukuki denetime tabi tutulamayacağına hüküm altına alınmış olup, taraflarca temyiz isteminde bulunulması üzerine, anılan kararın davanın reddine ilişkin kısmı Danıştay 10. Dava Daireleri Kurulunun 14/02/2018 tarih ve E: 2016/837, K: 2018/469 sayılı kararıyla onanmış, davacının kararın düzeltilmesi istemi Danıştay 10. Dava Daireleri Kurulunun 16/10/2019 tarih ve E:2018/3720, K:2019/4491 sayılı kararıyla reddedilerek anılan kararın reddine ilişkin kısmı kesinleşmiştir.

Anayasa'ya aykırılık iddiasının incelendiği kısımda belirtildiği üzere; TBMM'ye milletlerarası anlaşmaların feshedilmesine (sona erdirilmesine) ilişkin olarak Anayasa ve kanunlarda herhangi bir görev veya yetki verilmemiş olması, bu suretle TBMM'nin milletlerarası anlaşmalara yönelik yetkisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmaktan ibaret olması, milletlerarası anlaşmaların feshedilmesinin (sona erdirilmesinin) yürütme yetkisine ilişkin olması ve yürütme yetkisinin Anayasa gereğince Cumhurbaşkanına ait bulunması hususları ile 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 3. maddesinin birlikte değerlendirilmesinden; milletlerarası anlaşmaların feshine ilişkin idari lemlerin, kaynağını Anayasa'dan alan yürütme yetkisi ve görevi kapsamında Cumhurbaşkanlığı tarafından yapılacağı, Cumhurbaşkanının, yürütme faaliyetine ilişkin fesih yetkisini kullanırken yasama organının bir idari lemler tesis etmesine gerek bulunmadığına sonucuna

ula ılmı tır.

Di er taraftan, her ne kadar Anayasa'nın 90. maddesi uyarınca, bir kısım milletlerarası andla maların onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına ba lı olsa da, Anayasa'nın 104. maddesiyle uluslararası andla maları "onaylama" yetkisi açıkça Cumhurba kanına verildi inden ve Cumhurba kanının uygun bulma kanunu sonrasında milletlerarası andla mayı onaylayıp onaylamama konusunda takdir yetkisi bulundu undan, Cumhurba kanının TBMM'nin onaylanmasını uygun buldu u bir uluslararası andla mayı onaylama zorunlulu u bulunmadı ı gibi, gerek zamanlama açısından gerekse uluslararası alanda de i en ya da geli en yeni ko ullar itibarıyla andla manın onaylanmasını erteleyebilece i, onaylamaktan tamamen vazgeçebilece i ve daha önce onaylamı oldu u bir andla mayı (yasama organının herhangi bir i tiraki olmaksızın) sona erdirebilece i de açıktır.

Ayrıca, dava konusu Cumhurba kanı Kararı ile ölkemiz bakımından feshedilmesi öngörülen Kadınlara Yönelik iddet ve Aile ç i iddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye li kin Avrupa Konseyi Sözle mesinin 80. maddesinde, "Her Taraf istedi i zaman Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yapaca ı bir bildirimle bu Sözle me'yi feshedebilir. ..." hükmü yer almakta olup; TBMM'nin söz konusu Sözle menin onaylanmasını uygun bulurken, anılan Sözle menin feshedilebilmesi hususunda "Taraflara" – bu arada yürütme organına/Cumhurba kanına- Sözle meyi feshetme yetkisini de verdi inde tereddüt bulunmamaktadır.

Öte yandan; Anayasa uyarınca, Türkiye Cumhuriyeti, Devletin ba ı olan ve yürütme yetkisine sahip olan Cumhurba kanı tarafından Devlet ba kanı sıfatıyla temsil edilmektedir.

Yabancı ölkelerle Türkiye Cumhuriyeti arasındaki ili kilerin yürütülmesi, bu kapsamda milletlerarası andla maların imzalanması, müzakere edilmesi, onaylanması, onaylanmı bulunan milletlerarası andla maların feshedilmesi, sona erdirilmesi ve andla malardan çekilme hususları da Cumhurba kanının Türkiye Cumhuriyeti'ni Devlet ba kanı sıfatıyla temsil yetkisi içerisinde kalmaktadır.

Bu itibarla; dava konusu Cumhurba kanı Kararının, Anayasa tarafından verilen yürütme ve temsil yetkisi ile 9 sayılı Cumhurba kanlı ı Kararnamesine istinaden tesis edilmi olması; daha açık bir ifadeyle, Anayasa uyarınca Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletlerarası andla malara ili kin yetkisinin andla manın onaylanmasını bir kanunla uygun bulmaktan ibaret bulunması, milletlerarası andla maların sona erdirilmesinin yürütme yetkisi dahilinde bulunması, 9 sayılı Cumhurba kanlı ı Kararnamesinin 3. maddesinde milletlerarası andla maları sona erdirmenin *Cumhurba kanı kararı ile* olaca ının düzenlenmi olması, uygun bulma kanunu sonrasında milletlerarası andla mayı onaylayıp onaylamama konusunda takdir yetkisi bulunan Cumhurba kanının yürütme faaliyetine ili kin sona erdirme yetkisini kullanırken yasama organının bir i lem tesis etmesine gerek bulunmaması nedenleriyle, dava konusu Cumhurba kanı Kararında yetki ve ekil unsurları yönünden hukuka aykırılık görülmemi tir.

Di er taraftan; yetki ve usulde paralellik ilkesi mevzuatta aksine bir düzenleme bulunmadı ı sürece bir idari i lemin tesisinde uygulanan yetki ve usul kurallarının aynı i lemin geri alınması, kaldırılması ve de i tirilmesine yönelik i lemlerde de uygulanmasını ifade etmektedir.

Yetkide ve usulde paralellik ilkesi, idari i lemlerin ne ekilde ve hangi merci tarafından geri alınacağını, kaldırılacağını veya de i tirileceğinin mevzuatta düzenlenmedi i durumlarda uygulanma imkanı bulmakta olup, mevzuatta bir idari i lemin geri alınması, kaldırılması veya de i tirilmesine ili kin usulün düzenlenmi olması ve/veya i lemi tesis etmeye yetkili makamın belirtilmi olması durumunda uygulanabilmesine olanak bulunmamaktadır.

9 sayılı Cumhurba kanlı ı Kararnamesinin 3. maddesinde milletlerarası andla maları sona erdirme konusunda Cumhurba kanının açıkça yetkilendirilmi olması kar ısında yetkide ve usulde paralellik ilkesinin uygulanması mümkün olmamakla birlikte, dava konusu Cumhurba kanı Kararı ile ülkemiz bakımından feshedilen Kadınlara Yönelik iddet ve Aile ç i iddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye li kin Avrupa Konseyi Sözle mesinin 6771 sayılı Kanun'la Anayasa'da yapılan de i iklik öncesinde yürütme yetkisini kullanan Bakanlar Kurulu'nun 10/02/2012 tarih ve 2012/2816 sayılı kararı ile onaylanmı olması nedeniyle anılan sözleşmenin yeni hükümet sisteminde yürütme yetkisini haiz Cumhurba kanı tarafından feshedilmesinde yetkide ve usulde paralellik ilkesine aykırılık bulunmamaktadır.

Öte yandan, iç hukukta yer alan düzenlemelere de bakıldı ında;

- Anayasa'da, Devlete, gerek kadın ve erkek e itli ini sa lamak gerekse de her türlü ayrımcılı ı ortadan kaldırmak konusunda yükümlülükler yüklendi i; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun bir çok maddesinde de iddetin önlenmesi, iddete u rayan kadınların, çocukların, aile bireylerinin korunması amacıyla düzenlemeler yapıldı ı; ki iyi hürriyetinden yoksun kılma, kasten öldürme, kasten yaralama, eziyet gibi suçların üstsoy veya altsoydan birine ya da e (veya 08/07/2021 tarih ve 7331 sayılı Kanunla yapılan de i iklikle eklenen ibareyle bo andı ı e e) kar ı i lenmesinin a ırla tırıcı neden olarak kabul edildi i,

- 08/03/2012 tarihinde kabul edilerek 20/03/2012 tarih ve 28239 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Kar ı iddetin Önlenmesine Dair Kanun ve Kanun'un 22. maddesine dayanılarak hazırlanmak suretiyle 18/01/2013 tarih ve 28532 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Kar ı iddetin Önlenmesine Dair Kanuna li kin Uygulama Yönetmeli i ile iddete u rayan veya iddete u rama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip ma duru olan ki ilerinin korunması ve bu ki ilere yönelik iddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ili kin usul ve esasların düzenlendi i; 6284 sayılı Kanun'da iddet ma durlarına verilecek destek ve hizmetlerin sunulmasında temel insan haklarına dayalı, kadın erkek e itli ine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli bir usul izlenmesi esasının benimsendi i; Kanun kapsamında kadınlara yönelik cinsiyete dayalı iddeti önleyen ve kadınları cinsiyete dayalı iddetten koruyan özel tedbirlerin ayrımcılık olarak yorumlanamayacağını kabul edildi i, kolluk görevlerinin, kollu un merkez ve ta ra te kilâtında bu Kanunda belirtilen hizmetlerle ilgili olarak, çocuk ve kadının insan hakları ile kadın erkek e itli i konusunda e itim almı ve ilgili kolluk birimlerince belirlenmi olan yeteri kadar personel tarafından yerine getirileceğinin öngörüldü ü,

- Hakimler ve Savcılar Kurulu Birinci Dairesinin 30/12/2019 tarih ve 30994 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 27/12/2019 tarih ve 1584 sayılı kararı ile, aile mahkemesi bulunan yerlerde

6284 sayılı Kanun uyarınca gelecek i lere o yerdeki belirli aile mahkemelerinin bakması, aile mahkemesi bulunmayan yerlerde ise, gerek aile mahkemelerinin görev alanında olan dava ve i lere gerekse 6284 sayılı Kanun uyarınca gelecek i lere bakmak üzere o yerdeki belirli asliye hukuk mahkemelerinin bakması hususunda ihtisas mahkemelerinin belirlendi i,

- 02/03/2021 tarihinde kamuoyuna açıklanan İnsan Hakları Eylem Planı'nda ise, ki inin maddi ve manevi bütünlü ü ile özel hayatının güvence altına alınmasının, bu do rultuda hastanelerde olu turulan Kadın Destek Birimlerinin yaygınla tırılmasının, savcılıklarda kurulan kadına kar ı iddet konusunda özel soru turma bürolarının ülke genelinde yaygınla tırılmasının ve iddet ma duru kadınlara avukat görevlendirilmesi çalı malarının hayata geçirilmesinin amaçlandı ı; plandaki aile içi iddet ve kadına kar ı iddetle mücadelenin etkinli inin artırılması hedefi do rultusunda yapılacak faaliyetlerin ayrıca belirlendi i, bu kapsamda e e kar ı i lenen suçlarla ilgili kanunda öngörülen cezayı artıran sebeplerin bo anımı e i de kapsayacak ekilde geni letilmesi, tek taraflı ısrarlı takip fiillerinin ayrı bir suç olarak düzenlenmesi ve böylelikle ma durlara sa lanan güvencenin artırılması, cinsel saldırı ma duru kadınların ikincil örselenmelerini önlemek amacıyla hastanelerde olu turulan özel merkezlerin/kadın destek birimlerinin yaygınla tırılması, aile içi iddet ve kadına kar ı iddetten kaynaklanan suçların etkin bir ekilde soru turulması amacıyla kurulan özel soru turma bürolarının ülke genelinde yaygınla tırılması, iddet ma duru kadınların hak arama yollarını etkin bir ekilde kullanabilmeleri için Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 234. maddesi uyarınca avukat görevlendirilmesi imkânı getirilmesi, adli yardım hizmetlerinden yararlanma ko ullarının kolayla tırılması, aile içi iddet bürolarında görevli Cumhuriyet savcılar ı ile tedbir kararlarına bakmakla görevli hâkimlere uygulama birli inin sa lanması için düzenli olarak e itim verilmesi, tehdit altındaki kadınların daha etkin korunmasını sa lamak için önleyici ve koruyucu kapasite artırılması ve bu kapsamda teknolojik imkânlardan da azami ölçüde yararlanılması, haklarında uzakla tırma kararı verilenler ba ta olmak üzere aile içi iddet veya kadına kar ı iddet uygulayanların rehabilitasyonunun sa lanması, bu amaçla öfke kontrolü ve stres yönetimi gibi etkili programlar geli tirilmesi; bo anma sürecinin taraflar ve çocuklar üzerindeki olası olumsuz etkilerini en aza indirebilmek, özellikle çocukla ki isel ili kinin sa lıklı yürütülmesini sa lamak amacıyla süreç hakkında tarafların ve çocukların bilgilendirilmesi ve ihtiyaç duyanlara psiko-sosyal destek sa lanması konularında yürütülecek faaliyetlerin belirlendi i görülmektedir.

Anılan eylem planında belirlenen hususların hayata geçirilmesi noktasında ise; 14/07/2021 tarih ve 31541 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 7331 sayılı Kanun'un 6 ila 9. maddeleri ile 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 82., 86., 96. ve 109. maddelerinde de i iklik yapılarak madde metinlerine "bo andı ı e /e e" ibarelerinin eklendi i ve ki iyi hürriyetinden yoksun kılma, kasten öldürme, kasten yaralama, eziyet gibi suçların ki inin bo andı ı e ine kar ı i lenmesi halinin a ırla tırıcı neden olarak kabul edildi i, belirlenen di er faaliyetlere yönelik çalı maların da devam etti i gözlemlenmektedir.

Bu kapsamda; kadına yönelik iddet ve aile içi iddetin önlenmesi ve iddet ma durlarının korunması amacıyla iç hukukumuzda, Anayasa ve 6284 sayılı Kanun ba ta olmak

üzere birçok düzenlemenin bulunmakta oldu u, bu düzenlemelere dayalı uygulamaların da belirlenen plan dahilinde hayata geçirildi i anla ılmaktadır.

Bu itibarla; Anayasa tarafından verilen temsil yetkisi ve 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine istinaden tesis edilmi olan dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararında hukuka aykırılık bulunmadı ı ve davanın reddine karar verilmesi gerekti i sonucuna varılmı tır.

KARAR SONUCU:

Açıklanan nedenlerle;

1. DAVANIN REDD NE,

2. Ayrıntısı a a ıda gösterilen toplam 396,40 TL yargılama giderinin davacı üzerinde bırakılmasına,

3. Karar tarihinde yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca duru malı i ler için belirlenen 7.425,00 TL vekâlet ücretinin davacıdan alınarak davalı idareye verilmesine,

4. Posta gideri avansından artan tutarın kararın kesinle mesinden sonra davacıya iadesine,

5. Bu kararın **tebli tarihini izleyen 30 (otuz) gün içerisinde Danı tay dari Dava Daireleri Kurulu'na temyiz yolu açık olmak üzere**, 28/04/2022 tarihinde oy çoklu uyla karar verildi.

Ba kan	Üye	Üye	Üye	Üye
Yılmaz	brahim	Metin	Ahmet	Lütfiye
AKÇ L	TOPUZ	ARITI	SARAÇ	GÖZÜTOK AKBULUT
	(X)		(X)	

YARGILAMA G DERLER :

Ba vuru Harcı : 91,10 TL
Karar Harcı : 123,60 TL
YD Harcı : 97,70 TL
Vekalet Harcı : 17,00 TL
Posta Gideri : 67,00 TL
TOPLAM : 396,40 TL

(X)-KAR I OY:

Dava, 20/03/2021 tarih ve 31429 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, Kadınlara Yönelik İddet ve Aile Çi İddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye li kin Avrupa Konseyi Sözle mesinin Türkiye Cumhuriyeti Bakımından feshedilmesine ili kin 19/03/2021 tarih ve 3718 sayılı Cumhurba kanı Kararının iptali ile bu kararın dayana ı olan 9 sayılı Cumhurba kanlı ı Kararnamesinin 3. maddesinin 1. fıkrasında yer alan "milletlerarası andla maların uygulama alanınının de i ti ini tespit etme, bunların hükümlerinin uygulanmasını durdurma ve bunları sona erdirmeye" ve 3. fıkrasında yer alan "uygulanmasının durduruldu u ve sona erdi i tarihler; Cumhurba kanı kararı ile tespit olunarak Resmî Gazete'de yayımlanır." ibarelerinin Anayasaya aykırı oldu u iddiasıyla iptali için itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine ba vurulmasına karar verilmesi istemiyle açılmı tır.

MADD OLAY VE HUKUK SÜREÇ :

Kadınları her türlü İddetten korumayı, kadınlara yönelik İddet ve aile içi İddeti önlemeyi, kovu turmayı ve ortadan kaldırmayı; kadınlara yönelik her türlü ayrımcılı ın ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmayı ve kadınların güçlendirilmesi yolu dahil kadınlar ile erkekler arasındaki temel e itli i te vik etmeyi; kadınlara yönelik İddet ve aile içi İddet ma durlarının korunması ve bu ma durlara yardım edilmesi için kapsamlı bir çerçeve, politikalar ve tedbirler geli tirmeyi; kadınlara yönelik İddeti ve aile içi İddeti ortadan kaldırmak amacıyla uluslararası i birli ini te vik etmeyi; kadınlara yönelik İddet ve aile içi İddeti ortadan kaldırmak üzere bütüncül bir yakla ım benimsemek amacıyla etkili i birli ini sa lamak için kurulu lara ve kolluk kuvvetlerine destek ve yardım sa lamayı amaçlayan Kadınlara Yönelik İddet ve Aile Çi İddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye li kin Avrupa Konseyi Sözle mesi, 11/05/2011 tarihinde stanbul'da imzalanmı tır.

29/11/2011 tarih ve 28127 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, 24/11/2011 tarih ve 6251 sayılı Kadınlara Yönelik İddet ve Aile Çi İddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye li kin Avrupa Konseyi Sözle mesinin Onaylanmasının Uygun Bulundu una Dair Kanun'la TBMM'de oylamaya katılan Milletvekillerinin tamamının kabulüyle anılan Sözle menin onaylanması uygun bulunmu tur.

08/03/2012 tarih ve 28227 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, 10/02/2012 tarih ve 2012/2816 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile anılan Sözle menin onaylanması kararla tırılmı tır.

20/03/2021 tarih ve 31429 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 19/03/2021 tarih ve 3718 sayılı Cumhurba kanı Kararı ile Kadınlara Yönelik İddet ve Aile Çi İddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye li kin Avrupa Konseyi Sözle mesinin **Türkiye Cumhuriyeti bakımından feshedilmesine** karar verilmi tir.

Bunun üzerine bakılan davanın açıldı ı anla ılmaktadır.

LG L MEVZUAT:

Anayasa'nın **6. maddesinde**, hiçbir kimse veya organın, kayna ını Anayasa'dan almayan bir devlet yetkisi kullanamayaca ı; **7. maddesinde**, yasama yetkisinin Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait oldu u ve bu yetkinin devredilmesinin mümkün olmadı ı hükümlerine yer verilmi tir.

Anayasa'nın **87. maddesinde**, "Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkileri, kanun koymak, de i tirmek ve kaldırmak; bütçe ve kesinhesap kanun tekliflerini görü mek ve kabul etmek; para basılmasına ve sava ilânına karar vermek; milletlerarası andla maların onaylanmasını uygun bulmak, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının be te üç ço unlu unun kararı ile genel ve özel af ilânına karar vermek ve Anayasanın di er maddelerinde öngörülen yetkileri kullanmak ve görevleri yerine getirmektir." denilmek suretiyle uluslararası sözleşmelerin onaylanmasını uygun bulmak Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkileri arasında; **104. maddesinin 11. fıkrasında**, "Milletlerarası andla maları onaylar ve yayımlar." denilmek suretiyle de uluslararası sözleşmeleri onaylamak ve yayımlamak Cumhurba kanının görev ve yetkileri arasında sayılmı tir.

Anayasa'da uluslararası sözleşmelerin onaylanması ve yayımlanmasına ili kin hususlar "**Milletlerarası andla maları uygun bulma**" ba lıklı **90. maddesinde**,

"Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kurulu larla yapılacak andla maların onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına ba lıdır.

Ekonomik, ticari veya teknik ili kileri düzenleyen ve süresi bir yılı a mayan andla malar, Devlet Maliyesi bakımından bir yüklenme getirmemek, ki i hallerine ve Türklerin yabancı memleketlerdeki mülkiyet haklarına dokunmamak ısıyla, yayımlanma ile yürürlü e konabilir. Bu takdirde bu andla malar, yayımlarından ba layarak iki ay içinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgisine sunulur.

Milletlerarası bir andla maya dayanan uygulama andla maları ile kanunun verdi i yetkiye dayanılarak yapılan ekonomik, ticari, teknik veya idari andla maların Türkiye Büyük Millet Meclisince uygun bulunması zorunlu u yoktur; ancak, bu fıkraya göre yapılan ekonomik, ticari veya özel ki ilerinin haklarını ilgilendiren andla malar, yayımlanmadan yürürlü e konulamaz.

Türk kanunlarına de i iklik getiren her türlü andla maların yapılmasında birinci fıkra hükmü uygulanır.

Usulüne göre yürürlü e konulmu Milletlerarası andla malar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine ba vurulamaz. (Ek cümle: 7/5/2004- 5170/7 md.) Usulüne göre yürürlü e konulmu temel hak ve özgürlüklere ili kin milletlerarası andla malarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyu mazlıklarda milletlerarası andla ma hükümleri esas alınır." ekinde düzenlenmi tir.

Cumhurba kanlı nca Uluslararası sözleşmelerin onaylanması ve yayımlanmasına dair hususlar 9 sayılı Milletlerarası Andla maların Onaylanmasına li kin Usul ve Esaslar Hakkında

Cumhurba kanlı ı Kararnamesi'nin **“Onaylama ve onaylamanın uygun bulunması” ba lıklı 2. maddesinde,**

“(1) Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kurulu larla yapılacak andla malar Cumhurba kanı kararı ile onaylanır. Bir milletlerarası andla manın onaylanması veya bunlara katılma, ikinci ve üçüncü fıkralarda belirtilen haller dı nda, onaylamanın veya katılmanın Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından bir kanunla uygun bulunmasına ba lıdır.

(2) Milletlerarası bir andla maya dayanılarak yapılan uygulama andla maları ile kanunun verdi i yetkiye dayanılarak yapılan ekonomik, ticari veya teknik andla malar Cumhurba kanı tarafından do rudan onaylanır.

(3) Ekonomik, ticari veya teknik münasebetleri düzenleyen ve süresi bir yılı a mayan andla malardan; Devlet maliyesi bakımından yüklenme gerektirmeyen, ki i hallerine ve Türk vatanda larının yabancı memleketlerdeki mülkiyet haklarına dokunmayan andla malar Cumhurba kanınca do rudan onaylanır. (4) Türk kanunlarına de i iklik getiren hükümler içeren her türlü milletlerarası andla manın onaylanması veya bunlara katılma, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından onaylamanın veya katılmanın uygun bulunmasına ili kin bir kanun çıkarılmasına ba lıdır.” ekinde;

“Onaylama” ba lıklı 3. maddesinde,

(1) Milletlerarası andla maların onaylanması, bunların feshini ihbar etmemek suretiyle yürürlük süresini uzatma, Türkiye Cumhuriyetini ba layan bir milletlerarası andla manın belli hükümlerinin yürürlü e konulması için gerekli bildirimleri yapma, milletlerarası andla maların uygulama alanının de i ti ini tespit etme, bunların hükümlerinin uygulanmasını durdurma ve bunları sona erdirme, Cumhurba kanı kararı ile olur.

(2) Onaylama konusu olan milletlerarası andla manın Türkçe metni ile andla mada muteber oldu u belirtilen dil veya dillerden biri ile yazılmış metni, onaylamaya ili kin Cumhurba kanı kararına ekli olarak Resmî Gazete’de yayımlanır.

(3) Bir milletlerarası andla manın veya Türkiye Cumhuriyetini ba layan bir milletlerarası andla manın belli hükümlerinin Türkiye Cumhuriyeti bakımından yürürlü e girdi i, bir milletlerarası andla manın uygulama alanının de i ti i, uygulanmasının durduruldu u ve sona erdi i tarihler; Cumhurba kanı kararı ile tespit olunarak Resmî Gazete’de yayımlanır. Bir milletlerarası andla ma, yürürlük tarihinin tespitine dair Cumhurba kanı kararında belirtilen yürürlü e giri tarihinde kanun hükmünü kazanır.” ekinde;

“Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderilecek andla malar” ba lıklı 6. maddesinde,

“(1) Onaylanmanın veya katılmanın Türkiye Büyük Millet Meclisince uygun bulunması zorunlu olan andla malar, Cumhurba kanı tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderilir.

(2) Cumhurba kanı kararı ile do rudan onaylanan andla malardan yayımlanması zorunlu olanlar, yayımlarından ba layarak iki ay içinde Dı i leri Bakanlı ı tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgisine sunulur.” ekinde düzenlenmi tir.

HUKUK DE ERLEND RME:

I- Anayasa'ya Aykırılık Yönünden:

Anayasa'da milletlerarası andla maların onaylanması ve yayımlanmasına ilişkin hususlar hüküm altına alınmış olmakla birlikte milletlerarası andla maların feshedilmesi veya bu andla malardan çıkılması usulüne ilişkin herhangi bir hüküm yer almamaktadır.

Anayasa'da milletlerarası andla maların onaylanması Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin uygun bulma kanununa bağlanmak suretiyle bu yetki yürütme ve yasama organı arasında paylaştırılmıştır. Bu durumda; Anayasanın 90. maddesinin 1. ve 4. fıkraları kapsamındaki milletlerarası andla maların onaylanması yetkisinin sadece yürütme organına ait olmadığı açıktır. Nitekim; dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararı ile feshedilen sözleşmenin onaylanması da TBMM tarafından 6251 sayılı Kanun'la uygun bulunduktan sonra sözleşme 10/02/2012 tarih ve 2012/2816 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile onaylanmıştır.

Bu durumda; TBMM tarafından Anayasa'nın 90. maddesinin 1. fıkrası kapsamında çıkarılan uygun bulma kanununa bağlanarak onaylanan milletlerarası andla malar kanun hükmündedir. Anılan andla maların feshedilmesine ilişkin iddiaların Cumhurbaşkanlığı'nın yürütme yetkisinde olmayıp, TBMM'nin yasama faaliyetine ilişkin olması nedeniyle, Anayasanın 104. maddesinin 17. fıkrası uyarınca Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenmesi mümkün değildir.

Ayrıca, uyuşmazlığın konusu, uluslararası andla maları feshetme yetkisinin kanunla düzenlenip düzenlenemeyeceği de il, Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle düzenlenip düzenlenemeyeceği olduğundan ve yetkinin kanunla verilmesi ile Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle verilmesi farklı hususlar olduğundan; eski dönemde 31/05/1963 tarih ve 244 sayılı Milletlerarası Andla maların Yapılması, Yürürlüğü ve Yayınlanması ile Bazı Andla maların Yapılması için Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun'un yürürlükte olmayan 3. maddesi ile benzer yetkilerin Bakanlar Kuruluna verilmiş olması, bu yetkinin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile verilmesine dayanak olarak kabul edilemez.

Öte yandan; Anayasa'nın 90. maddesinin 5. fıkrası uyarınca, usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası andla malar kanun hükmünde olup, dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararı ile feshedilen sözleşmenin onaylanması da 6251 sayılı Kanun'la uygun bulunduktan sonra sözleşme 10/02/2012 tarih ve 2012/2816 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile onaylanmıştır, bu karar 08/12/2012 tarih ve 28227 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır ve sözleşme 01/08/2014 tarihinde yürürlüğe girmiş olup anılan tarih itibarıyla kanun hükmü kazanmıştır.

Sözleşme, yürürlükte olduğu sürece boyunca yargı mercilerini bağlayıcı bir kanun niteliğinde kararlara esas teşkil etmiş ve hatta 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı İddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 2. maddesinde, Kanunun uygulanmasında ve gereken hizmetlerin sunulmasında özellikle sözleşmenin esas alınacağı hüküm altına alınmıştır.

Sözleşmenin temel hak ve özgürlüklere ilişkin olması nedeniyle, aynı konuda kanunlarla farklı hükümler içermesi durumunda Anayasa'nın 90. maddesinin 5. fıkrası uyarınca sözleşme hükümlerinin esas alınacağı tartışılmaz olup; usulüne göre yürürlüğe konularak kanun hükmü

kazanan milletlerarası andla maların hukuk sistemine etkileri de göz önüne alındı ında, bu andla maların hükümlerinin de i tirilmesi, sona erdirilmesi, feshedilmesi gibi hususların yasama faaliyeti kapsamında oldu u ve Anayasanın 104. maddesinin 17. fıkrası uyarınca Cumhurba kanlı ı Kararnamesi ile düzenlenemeyece i açıktır.

Kaldı ki, yine Anayasanın 104. maddesinin 17. fıkrasında yer alan "Cumhurba kanlı ı kararnamesi ile kanunlarda farklı hükümler bulunması halinde, kanun hükümleri uygulanır." hükmü gere ince, dava konusu Cumhurba kanı Kararının dayana ını te kil eden 9 numaralı Cumhurba kanlı ı Kararnamesi Anayasa'nın 90. maddesiyle çeli en ifadeler içerdi inden en üst norm olan Anayasa'daki hükümlerin uygulanması gerekti i de ortadadır.

Bu nedenlerle; dava konusu Cumhurba kanı Kararının dayana ını te kil eden 9 numaralı Cumhurba kanlı ı Kararnamesi'nin 3. maddesinin 1. fıkrasında yer alan "bunların hükümlerinin uygulanmasını durdurma ve bunları sona erdirme" ibaresi Anayasa'nın 104. maddesinin 17. fıkrasına aykırıdır. Ayrıca anılan ibare hiçbir kimse veya organın, kayna ını Anayasa'dan almayan bir devlet yetkisi kullanamayaca ına ili kin Anayasa'nın 6. maddesi ve yasama yetkisinin devredilemeyece ine ili kin 7. maddesine de aykırı olup, dava konusu Cumhurba kanı Kararının dayana ını te kil eden 9 numaralı Cumhurba kanlı ı Kararnamesi'nin 3. maddesinin 1. fıkrasında yer alan "bunların hükümlerinin uygulanmasını durdurma ve bunları sona erdirme" ibaresinin Anayasa'nın 6., 7., ve 104. maddesinin 17. fıkrasına aykırılı ı nedeniyle iptali istemiyle görev ve yetki alanında oldu u için Anayasa Mahkemesi'ne ba vurulmasına karar verilmesi gerekir.

II- Yetkide ve Usulde Paralellik İkesi Yönünden:

Yukarıda zikredilen mevzuat çerçevesinde incelendi inde; tam adı "Kadına Yönelik iddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözle mesi" olan kısaca "istanbul Sözle mesi" olarak bilinen uluslararası insan hakları sözleşmenin, Anayasa'nın 90. maddesinin 1 ve 4. fıkraları; 9 sayılı Cumhurba kanlı ı Kararnamesi'nin 2. maddesinin 1. fıkrası ile 6. maddesinin 1. fıkrası kapsamında bir "uluslararası sözleşme" oldu u üphe götürmez bir gerçektir. Dava konusu Cumhurba kanı Kararı ile feshedilen sözleşmenin onaylanması TBMM'de 6251 sayılı Kanun'la uygun bulunduktan sonra sözleşme 10/02/2012 tarih ve 2012/2816 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile onaylanmı olup; 6251 sayılı Kanun halen yürürlüktedir. Ayrıca bu sözleşmeye dayanılarak 20/03/2012 tarih ve 28239 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 8/3/2012 tarih ve 6284 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Kar ı iddetin Önlenmesine Dair Kanun" çıkartılmı tır. **Kanun'un "Amaç, kapsam ve temel ilkeler"ba ıklı 1. maddesi,**

"(1) Bu Kanunun amacı; iddete u rayan veya iddete u rama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip ma duru olan ki ilerin korunması ve bu ki ilere yönelik iddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ili kin usul ve esasları düzenlemektir.

(2) Bu Kanunun uygulanmasında ve gereken hizmetlerin sunulmasında a a ıdaki temel ilkelere uyulur:

a) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile Türkiye'nin taraf oldu u uluslararası sözleşmeler, özellikle Kadınlara Yönelik İddet ve Aile Çi İddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Li Kin Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve yürürlükteki di er kanuni düzenlemeler esas alınır.

b) İddet ma durlarına verilecek destek ve hizmetlerin sunulmasında temel insan haklarına dayalı, kadın erkek e itli ine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli bir usul izlenir.

c) İddet ma duru ve İddet uygulayan için alınan tedbir kararları insan onuruna yara ır bir eilde yerine getirilir.

ç) Bu Kanun kapsamında kadınlara yönelik cinsiyete dayalı İddeti önleyen ve kadınları cinsiyete dayalı İddetten koruyan özel tedbirler ayrımcılık olarak yorumlanamaz." eklindedir.

Bu düzenleme de halen yürürlüktedir.

Yukarıda da belirtildi i üzere, uluslararası sözleşmelerin feshedilmesi veya bu sözleşmelerden çıkılması usulüne ili kin Anayasa'da herhangi bir hüküm yer almamaktadır.

Burada devreye, idare hukukunun temel ilkelerinden olan "yetkide ve usulde paralellik ilkesi" girmektedir. Bu ilkeye göre, i lemi hangi merci, hangi usulle yapmaya yetkili ise, i lemin geçerli ine son verme de aynı kurala ve usule tabidir. ayet i lemin geçerli ine son verme için farklı bir yetki ve usul öngörölmek isteniyorsa bunun ayrıca düzenlenmesi gerekir. E er i lemin geçerli ine son verme için, yapılı ndan farklı bir kural ve usul açıkça öngörölmemi ise, kural, i leme son vermenin i lemin yapılı ının usulüne tabi olmasıdır. Somut olayda da, Cumhuriyet Kanunu'nun 19/03/2021 tarihli sözleşmenin Türkiye Cumhuriyeti bakımından feshine dair Cumhuriyet Kanunu'nun Kararının TBMM'ye gönderilerek bir kanunla uygun bulunması ve/veya sözleşmeye katılmanın uygun bulundu una dair 24/11/2011 tarih ve 6251 sayılı Kanunun yürürlü ünün ortadan kaldırılması gerekirken bu usul izlenmemi tir.

Kanunlar üç yolla yürürlükten kaldırılabilir. Bunlar; kendili inden yürürlükten kalkma, ba ka bir kanunla yürürlükten kalkma ve Anayasa Mahkemesi kararıyla yürürlükten kalkma eklindedir. Kendili inden yürürlükten kalkma; kanunların ne zaman yürürlükten kalkacağı önceden belirlenmesi halinde belirlenen süre sona erdi inde ba ka bir i leme gerek kalmaksızın kanunun yürürlükten kalkması ekinde olur. kinci yol, ba ka bir kanunla yürürlükten kaldırmadır. Yürürlü e giren yeni bir kanun, eski kanunu yürürlükten kaldırabilir. Buna "ilga" denir. İga, kanun koyucunun mevcut kanunu kaldırma iradesi ekinde açıklanabilir. Bu yetki, ilga edilecek kanunu koyan ya da onun üstünde yer alan organa aittir. İga da sarih ilga ve zımni ilga olmak üzere ikiye ayrılır. Sarih ilga, yeni kanunun son kısmında yeni kanunun yürürlü e girmesiyle hangi kanunun yürürlükten kalkacağı ının düzenlenmesi yoluyla kanun koyucunun, açıkça mevcut kanunun geçerlili ine son verme amaç ve iradesi durumunu ifade eder. İga eden kanunun yürürlü e girmesiyle yürürlükten kalkan kanun, mülga kanun haline gelir. Mevcut kanunun geçerlili ine son vermek konusunda kanun koyucunun açıkça dile getirmede i ilga ekinde "zımni ilga" denir. Yeni çıkarılan kanunun, hangi kanunu veya kanunları ilga etti i açıkça belirtmedi i durumlarda; yeni kanunla eski kanunlar arasında çeli en hükümler olursa eski kanunların hükümlerinin yürürlükten

kalktı ı kabul edilir. Üçüncü yol ise, Anayasa Mahkemesi'nin kararıyla yürürlükten kaldırma (iptal) ekinde olur. Kanunların anayasaya uygunlu unu denetleyen Anayasa Mahkemesi, herhangi bir kanunun anayasa aykırılı ını tespit ederse o kanunu iptal edebilir.

Ancak, Anayasa'nın 90. maddesinin 5. (son) fıkrasındaki, "Usulüne göre yürürlü e konulmu Milletlerarası andla malar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine ba vurulamaz. (Ek cümle: 7/5/2004- 5170/7 md.) **Usulüne göre yürürlü e konulmu temel hak ve özgürlüklere ili kin milletlerarası andla malarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyu mazlıklarda milletlerarası andla ma hükümleri esas alınır.**" ekindeki düzenleme nedeniyle Sözle menin Anayasa'ya aykırılı ı iddiasıyla Anayasa Mahkemesi'ne ba vurulamayaca ı açıktır.

Yukarıda da belirtildi i gibi yetkide ve usulde paralellik ilkesi gere ince, bir i lem hangi usule uyularak tesis edilmi se aynı usule uyularak geri alınması, kaldırılması veya feshedilmesi gerekmektedir.

Anayasa'da TBMM'nin uygun bulma kanunu uyarınca onaylanarak yürürlü e giren uluslararası sözleşle melerin feshedilme usulüne ili kin herhangi bir düzenleme bulunmaması ve Anayasa'da yürütme organına bu konuda bir yetki verilmemi olması nedeniyle TBMM'nin uygun bulma kanunu uyarınca onaylanarak yürürlü e giren uluslararası sözleşle melerin sadece yürütme organı i lemiyle feshedilmesi mümkün de ildir.

Bu itibarla; TBMM'nin uygun bulma kanunu uyarınca onaylanarak yürürlü e giren bir uluslararası sözleşle menin feshi ancak TBMM'nin uygun bulma kanununu yürürlükten kaldırması veya sona erdirmeyi uygun buldu una ili kin yeni bir kanun çıkarması sonrasında alınacak bir Cumhurba kanı kararı ile mümkün olabilecektir.

Davanın açıldı ı tarih itibarıyla; dava konusu Cumhurba kanı Kararı ile feshedilen sözleşle menin onaylanmasına ili kin 6251 sayılı Kanun'un yürürlükten kaldırılmamı olması veya dava konusu Cumhurba kanı Kararı alınmadan önce sözleşle menin sona erdirilmesinin uygun bulundu una ili kin yeni bir kanun çıkarılmamı olması nedeniyle dava konusu Cumhurba kanı Kararında yetkide ve usulde paralellik ilkesi uyarınca hukuka uyarlık bulunmadı ı sonucuna varılmı tır.

III- Konu, Sebep ve Amaç Unsurları Yönünden:

18/10/1982 tarihinde kabul edilen Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 125. maddesinin 1. fıkrasında, " darenin her türlü eylem ve i lemlerine kar ı yargı yolu açıktır." hükmü yer almakta olup, anılan hükmün istisnasını olu turan 2. fıkrada yer alan "Cumhurba kanının tek ba ına yapaca ı i lemler ile Yüksek Askerî uranın kararları yargı denetimi dı ındadır." ibaresi de, 16/04/2017 tarihinde halk oylamasına sunularak kabul edilen ve 11/02/2017 tarih ve 29976 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında De i klik Yapılmasına Dair Kanun'un 16. maddesiyle madde metninden çıkarılmı tır.

Bu haliyle, daha önce Anayasa gere ince yargı denetimi dı ında kalan "Cumhurba kanının tek ba ına yapaca ı i lemler"e kar ı yargı yolu açılmı olup, Anayasa'da

milletlerarası andla malara ili kin Cumhuriya kanı Kararlarının yetki ve ekil unsurları dı indaki unsurlar yönünden de hukuki denetiminin yapılmasına engelleyen bir hüküm de bulunmaması kar ısında, dava konusu Cumhuriya kanı Kararının yetki ve ekil unsurları dı nda esasına yönelik olarak da inceleme yapılması ve bu do rultuda 2577 sayılı dari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesi uyarınca sebep, konu ve amaç yönlerinden de hukuka uygun olup olmadı ının denetlenmesi gerekmektedir.

Anayasa'nın **5. maddesinde**, Devletin temel amaç ve görevlerinin, Türk milletinin ba ımsızlı ını ve bütünlü ünü, ülkenin bölünmezli ini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, ki ilerinin ve toplumun refah, huzur ve mutlulu unu sa lamak, ki inin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle ba da mayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlı ının geli mesi için gerekli artları hazırlamaya çalı mak oldu u; **10. maddesinde**, herkesin, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi dü ünçe, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde e it oldu u, kadınlar ve erkeklerin e it haklara sahip oldu u, Devletin bu e itli in ya ama geçmesini sa lamakla yükümlü oldu u, bu maksatla alınacak tedbirlerin e itlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamayaca ı, çocuklar, ya lılar, özürllüler, harp ve vazife ehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirlerin e itlik ilkesine aykırı sayılmayaca ı, hiçbir ki iye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamayaca ı, Devlet organları ve idare makamlarının bütün i lemlerinde kanun önünde e itlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorunda oldukları; **12. maddesinde**, herkesin ki ili ine ba lı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahip oldu u; **13. maddesinde**, temel hak ve hürriyetlerin, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere ba lı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilece i, bu sınırlamaların, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayaca ı; **17. maddesinde**, herkesin, ya ama, maddi ve manevi varlı ını koruma ve geli tirme hakkına sahip oldu u, tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dı nda, ki inin vücut bütünlü üne dokunulamayaca ı, kimseye i kence ve eziyet yapılamayaca ı; **19. maddesinde**, herkesin, ki i hürriyeti ve güvenli ine sahip oldu u, ekil ve artları kanunda gösterilen ve maddede sayılan istisnai haller dı nda kimsenin hürriyetinden yoksun bırakılamayaca ı; **41. maddesinde**, Devletin ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının ö retimi ile uygulanmasını sa lamak için gerekli tedbirleri alaca ı, te kilatı kuraca ı, her türlü istismara ve iddete kar ı çocukları koruyucu tedbirleri alaca ı hüküm altına alınmı tır.

Anayasada, kadın ve erke in e it haklara sahip oldu u açıkça belirtildikten sonra, Devlet, e itlik ilkesini ya ama geçirme konusunda yükümlü kılınmı tır. Anayasa hükmü, Devletin bu e itlik ilkesine saygılı davranması ya da bozucu etkilerden kaçınmasının ötesinde, ya ama geçirilmesi için eyleme geçmesini, tedbir almasını, gerekirse pozitif ayrımcılık yapmasını emretmektedir.

Öte yandan, dava konusu Cumhuriya kanı Kararı ile ülkemiz bakımından feshedilen Kadına Yönelik iddet ve Aile çi iddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi 24/11/2011 tarihinde TBMM Genel Kurulunda onaylanmı ve 01/08/2014

tarihinde yürürlü e girmi tir.

Kadınlara Yönelik İddet ve Aile İçi İddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin **1. maddesinde**, Sözleşmenin amacının; kadınları her türlü İddetten korumak, kadınlara yönelik İddet ve aile İçi İddeti önlemek, kovu turmak ve ortadan kaldırmak, kadınlara yönelik her türlü ayrımcılı ın ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve kadınların güçlendirilmesi yolu dahil kadınlar ile erkekler arasındaki temel e itli i te vik etmek, kadınlara yönelik İddet ve aile İçi İddet ma durlarının korunması ve bu ma durlara yardım edilmesi için kapsamlı bir çerçeve, politikalar ve tedbirler geli tirmek, kadınlara yönelik İddeti ve aile İçi İddeti ortadan kaldırmak amacıyla uluslararası i birli ini te vik etmek ve kadınlara yönelik İddet ve aile İçi İddeti ortadan kaldırmak üzere bütüncül bir yakla ım benimsemek amacıyla etkili i birli ini sa lamak için kurulu lara ve kolluk kuvvetlerine destek ve yardım sa lamak oldu u; **2. maddesinde**, Sözleşmenin aile İçi İddet de dahil olmak üzere, kadınları orantısız biçimde etkileyen kadınlara yönelik her türlü İddet biçimi için geçerli oldu u, Tarafların Sözleşmeyi tüm aile İçi İddet ma durlarına uygulamaya te vik edilece i, Tarafların Sözleşmenin hükümlerini uygularken, toplumsal cinsiyete dayalı İddet ma duru kadınlara özel önem atfetmeleri gerekti i; **3. maddesinde, kadınlara yönelik İddetin** bir insan hakları ihlali ve kadınlara yönelik ayrımcılı ın bir biçimi olarak anla ılmakta oldu u ve ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar veya ıstırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem ve bu eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına geldi i, **aile İçi İddetin** aile içerisinde veya hanede veya, ma dur faille aynı evi payla sa da payla masa da eski veya imdiki e ler veya partnerler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik İddet eylemi anlamına geldi i, **toplumsal cinsiyetin** kadınlar ve erkekler için toplum tarafından uygun görülen ve sosyal olarak in a edilen roller, davranı lar, eylemler ve nitelikler anlamına geldi i, **kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı İddetin**, kadına kadın olmasından dolayı uygulanan ve kadınları orantısız biçimde etkileyen İddet anlamına geldi i, **ma durun** kadınlara yönelik İddete ve aile İçi İddete maruz kalan gerçek ki i anlamına geldi i, **kadınlar** kelimesinin 18 ya ın altındaki kız çocuklarını da kapsadı ı; **72. maddesinde**, bir taraf Devletçe sunulan Sözleşme'deki her de i iklik önerisinin, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne iletilece i ve kendisi tarafından Avrupa Konseyi üye ülkelerine, her imzalayan devlete, Taraflara, Avrupa Birli i'ne ve 75. madde hükümleri uyarınca bu Sözleşme'yi imzalamaya ça rılan her devlete ve 76. madde hükümleri uyarınca bu Sözleşme'ye katılmaya davet edilen her devlete bildirilece i, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin de i iklik önerisini dikkate alaca ı ve Avrupa Konseyi üyesi olmayan Sözleşme'nin Taraflarının görü üne ba vurduktan sonra, Avrupa Konseyi Statüsü'nün 20. maddesinin d fıkrası gere ince oyçoklu uyla de i ikli i kabul edebilece i, Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilen her de i iklik metninin, kabul için Taraflara iletilece i, kabul edilen her de i ikli in, tüm Tarafların, Genel Sekreter'i de i ikli i kabul ettikleri hakkında bilgilendirdi i tarihten sonraki bir aylık sürenin sonunu izleyen ayın ilk günü yürürlü e girece i; **74. maddesinde**, Taraflar'ın, Sözleşme'nin uygulanması veya yorumlanması sırasında do abilecek

her uyu mazlı ı öncelikle müzakere, uzla ma, tahkim gibi araçlarla veya kar ılıklı anla mayla kabul edilen di er barı çıl yollarla çözmek için çaba gösterece i, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin, Taraflara, buna onay vermeleri halinde, uyu mazlık sırasında kullanmak için çözüm usulleri olu turabilece i; **78. maddesinin 1. fıkrasında**, maddenin 2. ve 3. fıkralarında öngörülen istisnalar dı ında, Sözle me'nin herhangi bir hükmüne ili kin hiçbir çekince öne sürülemez; **2. fıkrasında**, her devlet veya Avrupa Birli i'nin imza sırasında veya onay, kabul, uygun bulma veya katılım belgelerini verirken Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yapaca ı bir bildiriyle 30. maddenin 2. paragrafı, 44. maddenin 1. paragrafının e bendi, 3. ve 4. paragrafları, küçük suçlara ili kin 35. madde ba lamında 55. maddenin 1. paragrafı, 37., 38., ve 39. maddeler ba lamında 58. madde ve 59. madde hükümlerini uygulamama veya sadece özel vaka ya da durumlarda uygulama hakkını saklı tutaca ını belirtebilece i; **3. fıkrasında**, her devlet veya Avrupa Birli i'nin imza sırasında veya onay, kabul, uygun bulma veya katılım belgelerini verirken Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yapaca ı bir bildirimle, 33. ve 34. maddelerde atıfta bulunulan davranı lar için cezai yaptırımlar yerine cezai olmayan yaptırımlar sa lama hakkını saklı tutaca ını belirtebilece i; **80. maddesinde**, her Tarafın istedi i zaman Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yapaca ı bir bildirimle bu Sözle me'yi feshedebilece i, bu tür fesihlerin bildirim Genel Sekreter tarafından alınmasından sonraki üç aylık sürenin sonunu izleyen ayın ilk gününde yürürlü e girece i kararla tırılmı tır.

Sözle mede "**toplumsal cinsiyet**", kadınlar ve erkekler için toplum tarafından uygun görülen ve sosyal olarak in a edilen roller, davranı lar, eylemler ve nitelikler olarak tanımlanmı olup; "toplumsal cinsiyet e itli i" kavramından herhangi bir toplumun kadınlar ve erkekler için uygun oldu unu dü ündü ü sosyal anlamda olu turulmu roller, davranı lar, faaliyetler ve özelliklerden ba ımsız olarak, cinsiyetler arasındaki e itli in, kadın ve erke in güç ili kileri açısından e it ve adil bir konuma sahip olması, gündelik ya amdaki kaynak ve fırsatlara e it bir ekilde ula abilmesi ve tüm toplumda e it haklara sahip bireyler olarak kabul edilmesi anla ılmalıdır.

Sözle mede, taraf devletlerin, herkesin, özellikle de kadınların, gerek kamu gerekse özel alanda iddete maruz kalmaksızın ya ama hakkını yaygınla tırmak ve korumak için gerekli olan yasal ve di er tedbirleri alaca ı, kadınlara kar ı her türlü ayrımcılı ı kınayaca ı ve ayrımcılı ı önlemek üzere, gerekli yasal ve idari tedbirleri alacakları, bu Sözle me hükümlerinin, özellikle de ma durların haklarını korumaya yönelik tedbirlerin, ayrımcılık yapılmaksızın uygulanmasını temin edecekleri, kadınların toplumsal cinsiyete dayalı iddete kar ı korunması için gerekli olan özel tedbirlerin, bu Sözle me hükümlerince ayrımcılık olarak sayılmayaca ı belirtilmi tir.

Davalı idarenin savunmasında, dava konusu Kararın esasına yönelik olarak, "... Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, temel hak ve özgürlüklere ili kin tarafı oldu umuz di er milletlerarası andla malar, kanunlarımız ve ilgili di er mevzuat, kadınlara yönelik iddetle mücadele ve iddeti önleme konusunda, uluslararası kural ve standartlara da uygun, gerekli düzenlemeleri içermektedir. Bu itibarla, ülkemizin bahse konu Sözle meden çekilmesi, kadınlara yönelik iddetin önlenmesi hususunda hukuki olarak veya uygulama bakımından bir eksikli e yol açmayacaktır..."

denilmekle yetinilmi , stanbul Sözle mesinden neden çekinildi i konusunda hukuken geçerli bir gerekçeye yer verilmemi tir.

dari faaliyetlerin temel ve ortak amacı kamu yararadır. Kamu yararı, genel bir ifadeyle bireysel, özel çıkarlardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yararı ifade etmektedir. Mevzuatta idareye takdir yetkisi tanındı ı durumlarda, idare, yargı kararıyla bir i lem veya eylem yapmaya zorlanamaz. Ancak, idareye tanınan takdir yetkisinin kullanımı da mutlak ve sınırsız olmayıp, kamu yararı ve hizmet gerekleri ile sınırlı oldu undan, yetki, ekil ve konu öğeleri yanında takdire dayanan i lemlerin sebep ve amaç öğeleri yönünden de yargı denetimine tabi bulundu u ku kusuzdur. Bu anlamda idareye tanınan takdir yetkisinin kullanımı keyfilikten ziyade kamu yararı ve hizmet gereklerine uygun olmak zorundadır. Aksi bir dü ünçe Hukuk Devletinin ihlali sonucunu do urur.

Yukarıda belirtilen kadın-erkek e itli ine ili kin anayasal ilke ve bu konuda Devlete yüklenen pozitif yükümlülük ile Kadına Yönelik iddet ve Aile çi iddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözle mesi onaylanmak suretiyle taahhüt edilen uluslararası yükümlülükler ve kadına kar ı iddetin artan bir ekilde devam etmesi, "toplumsal cinsiyet e itli i" konusunda farkındalı ın arttırılmasını zorunlu kılmaktadır.

Nitekim, 6284 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Kar ı iddetin Önlenmesine Dair Kanun"un "Amaç, kapsam ve temel ilkeler" ba lıklı 1. maddesinde,

"(1) Bu Kanunun amacı; iddete u rayan veya iddete u rama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip ma duru olan ki ilerin korunması ve bu ki ilere yönelik iddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ili kin usul ve esasları düzenlemektir.

(2) Bu Kanunun uygulanmasında ve gereken hizmetlerin sunulmasında a a ıdaki temel ilkelere uyulur:

a) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile Türkiye'nin taraf oldu u uluslararası sözleşmeler, özellikle Kadınlara Yönelik iddet ve Aile çi iddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye li kin Avrupa Konseyi Sözle mesi ve yürürlükteki di er kanuni düzenlemeler esas alınır. ..." hükmüne yer verilmi tir.

Buna göre, dava konusu Cumhurba kanı Kararı ile ölkemiz bakımından feshedilen Sözle mede önlenmesi amaçlanan hususların ölkemizde devam ediyor olması, 6284 sayılı Kanun'un Sözle me hükümlerine do rudan göndermede bulunması, di er bir deyi le bu Kanunun, kadınları gerçek anlamda korumada tek ba ına kendisinin yeterli olmayaca ını ve de inilen Sözle menin deste ine de ihtiyacı oldu unu kabul etmesi, ayrıca sözleşme menin feshiyle Kanun'un atıfta bulunan hükümlerinin anlam ve uygulama kabiliyetini yitirecek olması kar ısında, dava konusu Cumhurba kanı Kararının, konu, sebep ve amaç unsurları yönünden de hukuka aykırı oldu u sonucuna varılmı tir.

Açıklanan nedenlerle, öncelikle dava konusu Cumhurba kanı Kararının dayana ı 9 sayılı Cumhurba kanlı ı Kararnamesi'nin 3. maddesinin 1. fıkrasında yer alan "**bunların hükümlerinin uygulanmasını durdurma ve bunları sona erdirme**" ibaresinin Anayasaya

T.C.
DANI TAY
ONUNCU DA RE
Esas No : 2021/1616
Karar No : 2022/2494

aykırılı ı nedeniyle Anayasa Mahkemesine ba vurulması gerekti i, Anayasa Mahkemesi'ne ba vurulmayarak uyu mazlı ın mevcut hukuki düzenlemeler esas alınmak suretiyle incelenmesi durumunda da, dava konusu Cumhurba kanı Kararının yukarıda belirtilen gerekçelerle iptal edilmesi gerekti i oyuyla aksi yönde olu an Daire kararına katılmıyoruz.

Üye
brahim
TOPUZ

Üye
Ahmet
SARAÇ